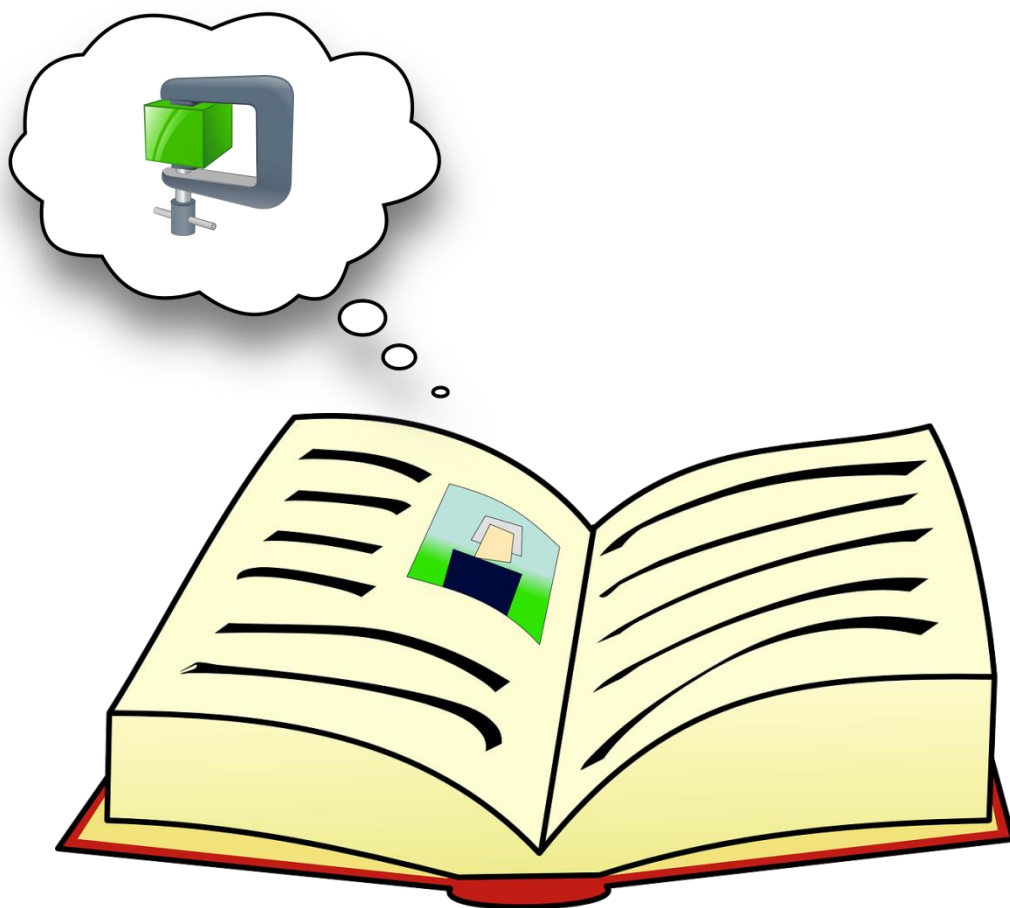

Estratègies de lectura: “Resumir”

Col·lecció de dossiers didàctics derivats de la formació de **l'Impuls de la Lectura**

Estratègies de lectura: Resumir

Coordinació:

Servei d'Immersion i Acol·liment Lingüístics

Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya

Elaboració:

Equip LIC (curs 2014-2015)

Serveis Territorials de Tarragona

Gener del 2015

Aquesta publicació té finalitat docent, per la qual cosa conté textos i fotografies procedents d'obres divulgades, a títol de citació, anàlisi, comentari o judici crític. De totes aquestes obres se cita adequadament la font de procedència i el nom de l'autor. Aquest ús està emparat pel dret de citació previst a l'article 32.1 del Text refós de la Llei de propietat intel·lectual, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/1996, de 12 d'abril, i a l'article 10.2 del Conveni de Berna per a la Protecció de les obres literàries i artístiques, de 9 de setembre de 1886; i, per tant, està exempt de la necessitat d'autorització i abonament dels drets d'autor.

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-No comercial-Compartir 3.0 de Creative Commons. Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se n'esmenti l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual que la que regula l'obra original.

La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/es/deed.ca>

Contingut

1. Introducció	4
2. Què s'entén per estratègia?	5
2.1. Quines estratègies estan al servei de la comprensió lectora?.....	6
2.2. Es poden ensenyar i aprendre estratègies de lectura?.....	7
3. L'ensenyament de l'estratègia. Ensenyament implícit i ensenyament explícit	8
4. L'estratègia de resumir	12
4.1. Què entenem per resumir?.....	12
4.2. Què implica aquesta estratègia?.....	13
4.3. Procés d'elaboració d'un resum. Les macro-regles	13
4.3.1. Exemple de modelatge per a l'aplicació de les macro-regles de resumir	14
4.4. Com podem ensenyar les subestratègies i habilitats implicades en el resum?.....	17
4.4.1. Identificar el tema.....	18
4.4.2. Trobar la idea principal	19
4.4.3. Recapitular i sintetitzar	20
5. Aspectes que cal conèixer per elaborar resums	20
5.1. L'estructura del text	20
5.2. Els paràgrafs	20
5.3. Indicadors del text: marcadors, connectors i paraules claus.....	21
6. Elaborar el text del resum	22
7. Com podem planificar l'ensenyament de l'estratègia de resumir?	22
8. Bastides i referents d'aula	23
9. Avaluació de l'estratègia	27
9.1. Què avaluar?	27
9.2. Com avaluar?.....	28
9.3. Bastides de suport per a l'avaluació	29
10. Exemples. Tallers de lectura per treballar l'estratègia de resumir	32
10.1. La primera motxilla	32
10.2. El forat negre.....	39
10.3. Sabons i detergents.....	47
11. Bibliografia	55

1. Introducció

PISA (2012) entén la competència lectora com “la capacitat d’una persona per comprendre, emprar, reflexionar i comprometre’s amb els textos escrits, per assolir els objectius propis, desenvolupar el coneixement i potencial personals, i participar en societat”. Segons aquesta definició un bon lector ha de ser capaç de construir el significat del text que ha llegit, ha d’interactuar amb el text per satisfer el propòsit de lectura, ha de participar de la comunitat de lectors en què s’insereix, ha de ser reflexiu, autònom i capaç d’analitzar i valorar la informació. PISA ens dibuixa, doncs, els trets que han de caracteritzar un bon lector. Aquest lector ha de posseir, en definitiva, les següents qualitats:

1. Ha de ser **competent** i saber extreure la informació dels textos, saber interpretar i valorar aquesta informació i poder reflexionar sobre el coneixement elaborat.
2. Ha de ser **estratègic**, de tal manera que pot interactuar de manera efectiva amb el text i solucionar els entrebancs de comprensió que es vagi trobant, identificar i reintegrar la informació, i transferir-la a d’altres contextos o situacions.
3. Ha de ser **autònom** i identificar què necessita llegir, on ho pot trobar i de quina manera ho ha de fer, i ha de controlar la comprensió del que llegeix.
4. Ha d’estar **implicat** i motivat per llegir, i al mateix temps ha de manifestar interès i disposició social per compartir coneixements i experiències.

En el marc de _____ les competències bàsiques, n’hi ha dues que reforcen el posicionament de PISA:

COMPETÈNCIA D’AUTONOMIA, INICIATIVA PERSONAL I EMPRENEDORIA

És l’adquisició de la consciència i l’aplicació d’un conjunt de valors i actituds personals interrelacionades, com la responsabilitat, la perseverança, el coneixement de si mateix i l’autoestima, la creativitat, l’autocrítica, el control emocional, la capacitat d’elegir, d’imaginar projectes i de convertir les idees en les accions, d’aprendre de les errades, d’assumir riscos i de treballar en equip.

DECRET 119/2015, de 23 de juny, d’ordenació dels ensenyaments de l’educació primària.

COMPETÈNCIA D’APRENDRE A APRENDRE

Aprendre a aprendre implica **tenir habilitats per conduir el propi aprenentatge** i, per tant, per ser capaç de continuar aprenent de manera cada vegada més eficaç i autònoma, d’acord amb els propis objectius i necessitats.

DECRET 187/2015, de 25 d’agost, d’ordenació dels ensenyaments de l’educació secundària obligatòria

Aquestes dues competències ens dibuixen també un alumne autònom, implicat, estratègic i reflexiu, i ens permeten identificar quins són els aspectes que cal fomentar en els alumnes i en què cal incidir des de les aules:

- La implicació i la responsabilitat del seu procés d'aprenentatge: fixar-se objectius, saber elegir, assumir riscos, conèixer les pròpies capacitats...
- El costum de resoldre situacions problemàtiques de manera creativa i amb una planificació de treball.
- Sentir-se còmode davant de les seves errades, aprendre a partir de les errades.
- La capacitat de calcular i assumir riscos.
- La presa de consciència de la necessitat de reflexionar sobre el procés d'aprenentatge (reflexió metacognitiva), la feina feta o el resultat del treball.
- El comportament estratègic en la planificació, el control i la revisió de les tasques acadèmiques...

Queda clar, doncs, que des de les aules hem de garantir situacions que permetin treballar la lectura per tal de capacitar l'alumne com a lector estratègic, autònom, implicat i competent. La pregunta ara és òbvia: quins aspectes relacionats amb la lectura hem de treballar amb els alumnes?

- Oferir múltiples oportunitats per llegir.
- Garantir la descodificació i la fluïdesa.
- Garantir una bona comprensió.
- Ajudar a organitzar el treball lector d'acord amb els objectius.
- Aprendre a fer servir la lectura com a eina per aprendre.
- Planificar un treball explícit i implícit d'estratègies de lectura (entrenament i aplicació).
- Incorporar la reflexió sobre els processos de treball i els productes obtinguts de les tasques escolars.

2. Què s'entén per estratègia?

Una estratègia d'aprenentatge és el conjunt de procediments cognitius que posem en funcionament per assolir un objectiu concret de coneixement. El pensament estratègic implica un grau d'autonomia elevat i està molt relacionat amb la metacognició, és a dir, amb la capacitat de reflexionar sobre el propi coneixement i prendre decisions en conseqüència. Tenir un comportament metacognitiu

comporta controlar el procés d'adquisició del coneixement, planificant, supervisant i avaluant els procediments, les habilitats o les destreses que s'apliquen per apropiari-se del coneixement.¹

2.1. Quines estratègies estan al servei de la comprensió lectora?

Un lector estratègic és aquell que té un paper actiu en la tasca de comprendre el que llegeix. Les estratègies que caracteritzen aquest comportament estratègic serien, entre d'altres, les següents:

- L'establiment d'objectius de lectura abans de començar a llegir i el control d'aquest objectiu mentre es llegeix.
- L'activació de coneixements previs en relació al tema de la lectura, o el contingut del que s'està llegint.
- La possibilitat de fer prediccions sobre la lectura.
- La deducció, el discerniment o la clarificació del significat de les paraules poc freqüents a través del context, segons l'etimologia o per analogia.
- La identificació de les idees principals i secundàries.
- La supervisió de la comprensió del que s'està llegint, fent-se preguntes sobre la lectura o establint relacions i connexions.
- La representació o visualització de la informació en formats diversos (ja siguin dibuixos, imatges, esquemes o gràfics).
- El reconeixement de la intenció de l'autor del text.
- L'aplicació de mecanismes reparadors de les dificultats de comprensió, com per exemple la relectura de les parts complexes d'un text, autoqüestionar-se...
- La síntesi d'informació.
- La memorització.
- ...

¹ A partir de CALERO (2011) i SOLÉ (1992).

2.2. Es poden ensenyar i aprendre estratègies de lectura?

Segons Isabel Solé (*La competència lectora, una clau per a l'aprenentatge*, 2012), “no cal dir que confinar l'aprenentatge d'aquesta competència [lectora] a l'adquisició inicial dels debutants és extremadament restrictiu: cal aprendre a llegir, és clar. Però també cal aprendre a llegir per aprendre, per pensar, per gaudir. En l'època de la sobreinformació, saber llegir amb criteri, de forma intel·ligent i reflexiva, és potser un bé més preuat que mai. Formar lectors equival a formar ciutadans que puguin elegir la lectura per satisfer una varietat de propòsits, que sàpiguen què llegir i com fer-ho, que puguin utilitzar la lectura per transformar la informació en coneixement”.

És necessari ensenyar estratègies perquè volem fer lectors autònoms, capaços d'enfrontar-se de manera intel·ligent a diferents textos, tant de contingut com de tipologia (cada text és diferent i pot generar diferents expectatives). De la seva estructura depenen els continguts: novel·la, informe, acta...

Les estratègies són un mitjà d'ensenyament, no pas una finalitat. No és qüestió de disposar d'amplis repertoris d'estratègies. L'important és que l'alumnat sigui capaç de fer servir les estratègies adequades per a la comprensió del text que llegeix en un moment determinat. Per tant, les estratègies han d'ajudar el lector a escollir altres camins quan es trobi amb dificultats en la lectura.

La proposta de treball de l'ILEC² se centra en l'ensenyament explícit de 8 estratègies lectores bàsiques:

²El Departament d'Ensenyament participa en el Pla Nacional de Lectura amb l'Impuls de la Lectura (ILEC), articulat en tres àmbits: saber llegir, llegir per aprendre i gust per llegir. L'ensenyament de les estratègies de lectura forma part del primer àmbit.

Podeu trobar-ne més informació al document [La lectura en un centre educatiu](#).

A aquestes vuit estratègies lectores n'hi hem d'afegir d'altres, més centrades en el tipus de lectura que es fa a les àrees (llegir per aprendre): activar coneixements previs, planificar la lectura d'acord amb l'objectiu i treballar el vocabulari de la lectura.

3. L'ensenyament de l'estratègia. Ensenyament implícit i ensenyament explícit

En l'ensenyament de les estratègies de lectura diversos autors recomanen combinar ensenyament explícit i implícit.

En l'**ensenyament implícit**, el docent condueix l'activitat i proporciona les ajudes necessàries perquè els alumnes aconseguixin comprendre el text i participin activament en la construcció de significat a partir del text, però sense especificar les estratègies lectores. L'alumne no és conscient de les estratègies que aplica i tampoc no se'n parla en la reflexió posterior a l'activitat, amb la qual cosa l'alumne no té el control del procés d'aprenentatge de les estratègies, que assolirà i desenvoluparà amb la pràctica reiterada i diversificada en diferents modalitats de lectura a l'aula: llegir a les àrees, lectura independent o programes com *Padrins de Lectura* o *Lectura en Parella*.

En aquest model de lectura, l'objectiu és comprendre el text per resoldre la tasca, i les estratègies són el mitjà per aconseguir-ho. En aquestes activitats lectores, el context és molt important, ja que la lectura forma part d'una seqüència didàctica més àmplia. Per exemple, per poder resoldre un problema matemàtic, el docent ajuda els alumnes a entendre l'enunciat. Indirectament, els alumnes estaran aplicant les competències i les estratègies necessàries, però com un mitjà per resoldre el propòsit de la lectura i no amb la finalitat d'aprendre una estratègia determinada.

En l'**ensenyament explícit**, el docent utilitza un text escollit per ensenyar específicament una estratègia determinada: la presenta, la modela i acompanya la pràctica que en fa l'alumne. En tot el procés l'alumne és conscient de l'estratègia que està aplicant, com l'aplica, quan s'ha d'aplicar i per a què li serveix aplicar-la.

L'ensenyament explícit d'una estratègia és una activitat descontextualitzada, en el sentit que té interès per ella mateixa i no pertany necessàriament a una seqüència didàctica. La tria del text i de les activitats no es vincula a situacions de lectura reals. L'objectiu és aprendre a aplicar una estratègia lectora en qualsevol tipus de text, de manera que es pugui transferir l'aplicació de l'estratègia a altres situacions lectores. El contingut del text passa a un segon terme.

No hi ha només una única manera d'ensenyar explícitament les estratègies, però un bon model d'instrucció és el que es basa en les fases següents:

- **Modelatge.** L'ensenyant expressa en veu alta davant dels seus alumnes tots els raonaments que va fent per entendre el text, és a dir, posa veu al **pensament** per mostrar el procés que fa

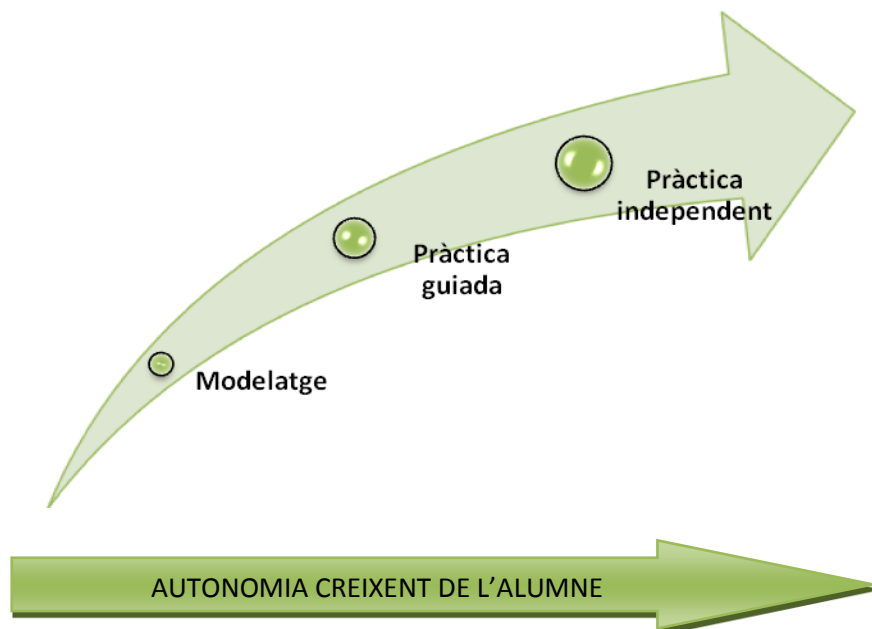
un lector estratègic quan llegeix. Al mateix temps justifica per què fa aquestes operacions. Més endavant convida els alumnes que facin el mateix que ha fet el docent.

- **Pràctica guiada.** Els alumnes practiquen l'estratègia que s'està desenvolupant. La tasca de l'ensenyant és mantenir un diàleg constant amb els alumnes amb la finalitat de fer-los saber si l'acció que han fet o la resposta que han donat és correcta o incorrecta; en cas que sigui incorrecta l'ensenyant haurà d'explicar per què no és una bona resposta i quina és la resposta adequada.

En aquesta fase es pot substituir el diàleg del mestre per altres tipus d'ajudes que veurem més endavant.

És important que els alumnes parlin o escriguin sobre el que han après, i que intercanviïn els seus aprenentatges amb els companys. Són molt importants les activitats de metacomprensió, que els permeten reflexionar sobre per què han fet unes accions i no unes altres.

- **Pràctica independent.** En aquesta fase els alumnes apliquen el que han après. Tenen acumulat tot el bagatge de les múltiples lectures que han compartit amb el docent i amb els companys, i han d'haver-se apropiat del control de la seva pròpia comprensió. Ja no necessiten tant les ajudes externes, però han d'haver desenvolupat ajudes internes. Han de saber quines habilitats els costen més i han de tenir desenvolupades estratègies per compensar-les. Malgrat que la fase es digui independent, és convenient que els alumnes facin activitats en parella o en petit grup per contrastar com resolen les dificultats d'una tasca.

Aquesta és l'estructura que segueix un **taller de lectura**³ de l'ILEC, del qual us oferim exemples pràctics en aquest dossier. Els tallers de lectura són pràctiques guiades per aprendre una estratègia o algun component seu de manera molt pautaada i gradual. Per exemple, si s'ensenya l'estratègia de fer hipòtesis, un component d'aquesta estratègia pot ser saber-les comprovar o refutar per reformular-les.

Per fer un taller de lectura amb l'objectiu d'ensenyar una estratègia, el docent ha d'escollir un text apropiat i decidir en quins paràgrafs farà el modelatge i quins altres serviran perquè l'alumne practiqui allò que ha vist.

Al llarg del taller, l'alumne, sempre actiu, va prenent cada vegada més protagonisme i treballant de manera més autònoma. En un primer moment, el docent té tot el control de l'activitat, però de mica en mica anirà delegant a cada alumne el control de la seva pròpia comprensió, de tal manera que arribi un moment en què l'alumne ja tingui interioritzades les qüestions que li permeten aplicar les diverses estratègies que ha treballat, amb col·laboració amb el docent.

Zayas (2012), citant Sánchez Miguel (2010),⁴ diu que s'ha d'establir un equilibri entre aquests dos ensenyaments, l'explícit i l'implícit, que es poden considerar maneres diferents de combinar l'acció i la consciència:

“Quan s'ensenya una estratègia de manera explícita, la consciència del que cal fer precedeix l'acció. Primerament s'explica i modela amb detall què és el que cal fer i després, en un segon moment, l'alumne tracta de convertir aquesta consciència en accions. Al contrari, en el cas d'ajudar a comprendre, l'acció (comprendre un paràgraf o un text determinats) precedeix la consciència del que cal fer per entendre-ho, però a la llarga és factible que l'alumne prengui consciència del que ha estat fet i que formalitzi maneres específiques de tractar els textos” (Sánchez Miguel, 2010, citat a Zayas).

Segons Zayas, combinar l'ensenyament explícit i l'implícit resol una contradicció bàsica: els nens i els joves han de llegir per aconseguir ser competents en la lectura, però ho han de fer sense tenir encara les competències necessàries per llegir. No els podem demanar que llegeixin molt, si no els proporcionem l'ajut que necessiten.

L'ensenyament implícit garanteix que l'alumne s'impliqui en la tasca i practiqui l'estratègia fins que la interioritzi i esdevingui un hàbit, mentre que l'ensenyament explícit permet conèixer les estratègies, la major part de les quals són força sofisticades i subtils, de manera directa i això permet accelerar-ne el procés d'adquisició.

³Vegeu el document *Els tallers de lectura*, d'aquesta mateixa col·lecció.

⁴ZAYAS. “La competencia lectora según PISA”, a: SÁNCHEZ MIGUEL, E. (Coord.) *La lectura en el aula* (2010).

	ENSENYAMENT IMPLÍCIT (AJUDAR A COMPRENDRE)	ENSENYAMENT EXPLÍCIT (ENSENYAR A COMPRENDRE)
Finalitat	Ajudar a comprendre els textos i, indirectament, propiciar que els alumnes facin seves les estratègies que el professor introdueix al llarg de la lectura.	Ensenyar directament unes estratègies determinades perquè l'alumne les apliqui en diferents situacions de lectura.
Paper del docent	Acompanyar els alumnes al llarg de la lectura, proporcionant-los ajudes per a la comprensió del text.	Proporcionar de manera explícita models i protocols d'actuació.
Paper de l'alumne	Intentar assolir els objectius de la lectura guiats per ajudes del docent.	Observar els models d'actuació i practicar amb la supervisió del docent.
Paper del context	La lectura forma part d'una tasca més àmplia que li dóna sentit (per exemple, un projecte de treball compartit).	Es llegeix el text per aprendre unes estratègies determinades, sense que la lectura estigui en un context més ampli.
Avantatges	Es proporciona un sentit a la lectura.	Es delimita clarament què s'ha d'aprendre.
Limitacions	Els alumnes poden no arribar a llegir autònomament, si no arriben a ser conscients de les estratègies que empren.	Els alumnes poden perdre la motivació per llegir, pel fet que no hi ha objectius per a la lectura més enllà de l'aprenentatge d'estratègies de lectura. Cal que els alumnes estiguin prèviament motivats.

Font: F .ZAYAS. "La competència lectora segons PISA" (2012).

4. L'estratègia de resumir

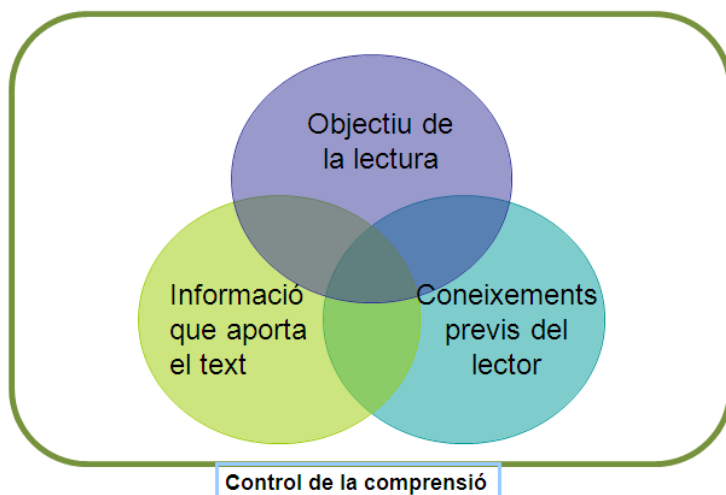
4.1. Què entenem per resumir?

És una estratègia que ajuda el lector a identificar i organitzar la informació bàsica del text i a exposar-ne els aspectes essencials, oralment o per escrit, de manera breu.

A. Calero, 2011

Resumir és una estratègia complexa que comporta l'aplicació de diferents habilitats cognitives. Requereix en primer lloc entendre el text per poder discernir de què parla, què és important i què no, com es pot organitzar la informació bàsica del text, i també com podem recollir els aspectes essencials d'una manera breu. Hi ha implicades habilitats com la selecció i omissió d'informació, la detecció de les idees clau, l'organització de la informació, la recapitulació i la síntesi.

A més, com en totes les estratègies de comprensió, resumir requereix exercir tant un control de la comprensió del text, com una reflexió conscient de l'aplicació de l'estratègia, ja que, per fer un resum, cal prendre decisions al llarg de tot el procés de realització.

Per resumir, el lector s'enfronta al text amb un objectiu clar de lectura, parteix dels coneixements previs sobre el tema i elabora un nou aprenentatge a partir de la informació que aporta el text. Tot aquest procés requereix exercir autònomament un control de la comprensió i del mateix procés d'elaboració del resum.

Lectura i escriptura són dues habilitats lingüístiques estretament implicades en la tasca de resumir. L'aplicació d'aquesta estratègia esdevé un constant anar i venir del text a la selecció i estructuració de la informació, i a l'escriptura i revisió del nou text que es va confegint. Per això, la tasca d'elaborar un resum és considerada per molts autors com una *tasca híbrida*⁵, on la lectura i l'escriptura es combinen de manera integrada per assolir uns objectius.

La importància d'aquesta estratègia per a l'aprenentatge és fonamental tant pel que fa al desenvolupament lector dels alumnes, com per contribuir al seu èxit acadèmic, ja que és una estratègia essencial per aprendre a aprendre des de totes les àrees.

⁵ El terme tasca híbrida és recollit per autors com Spivey i King (1999) i, en el nostre entorn més proper, I. Solé. Vegeu al respecte: SOLÉ, I. (2008). *Leer para escribir*. Revista Aula de Innovación Educativa 175.

4.2. Què implica aquesta estratègia?

L'estratègia permet:

- Dir el contingut que hi ha al text d'una manera breu i concisa, i comprovar que hem entès el text.
- Elaborar nous coneixements. La lectura i l'escriptura d'un resum genera relacionar coneixements i elaborar-ne de nous.

Resumir requereix una lectura aprofundida perquè el lector assoleixi el significat del text. Ens podem quedar amb la informació que aporta el text i també podem fer un pas més enllà utilitzant el resum com una estratègia per construir nous coneixements. Tant en un cas com en l'altre, les estratègies i habilitats implicades són moltes i requereixen un ensenyament i un entrenament per part de l'aprenent.

Resumir no és una activitat espontània i natural, requereix temps i esforç per part de l'alumne i ensenyament per part del docent. Cal considerar que aquest temps i aquests esforços per aprendre a resumir són necessaris, ja que repercuteixen directament en la capacitat de comprendre i en les habilitats d'estudiar.

Des del punt de vista del comportament estratègic que ha de fer qui elabora un resum requereix:

- Representar-se la tasca de fer un resum: sé què he de fer (producte final), com ho puc fer (procés), i sé per a què em servirà (objectiu de lectura).
- Conèixer com s'elaboren els resums.
- Prendre decisions durant el procés.
- Reflexionar i valorar com s'ha aplicat l'estratègia, i detectar-ne necessitats de millora.

4.3. Procés d'elaboració d'un resum. Les macro-regles

Existeix un consens entre els experts (Van Dijk 1983, Aulls i Cooper 1990) a reconèixer unes regles bàsiques per a l'elaboració d'un resum que es consideren macro-regles:

1. **Seleccionar / ometre:**

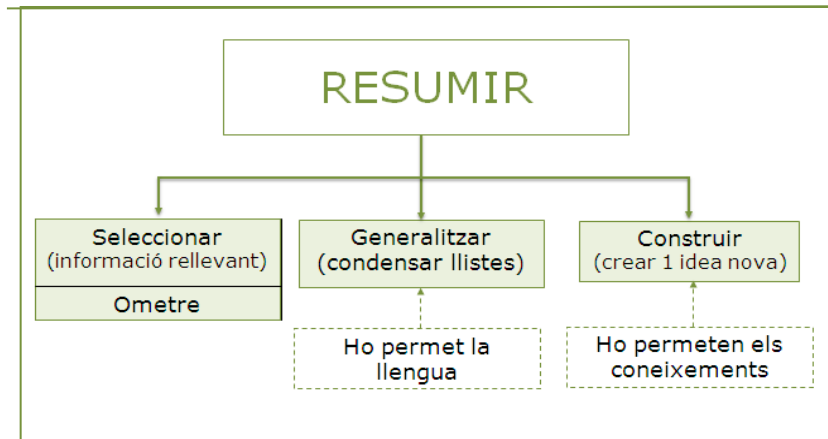
- Ometre: prescindir d'aquella informació poc important per als propòsits de lectura.
- Seleccionar: prescindir d'informació òbvia i redundant, per tant, innecessària, i triar la informació important.

2. **Generalitzar:**

- Substituir conceptes i proposicions per altres que els engloben o integren.

3. **Construir:**

- Crear una idea nova conservant el significat genuí del text original.

4.3.1. Exemple de modelatge per a l'aplicació de les macro-regles de resumir

Per dur a terme la pràctica, el docent fa una primera lectura de tot el text per fer-se una idea general de l'argument de la història.

A continuació llegeix el text dividit en fragments i va aplicant les regles per elaborar les frases amb la informació més rellevant. Subratlla el text seleccionant i omet la informació, generalitzant o integrant-la quan convingui.

Per elaborar la frase amb la informació principal, comptarem amb el suport d'unes bastides amb la pregunta *Què passa al fragment del conte?*, que haurem de completar amb la informació assenyalada, integrant-la i escrivint-la amb les nostres paraules.

12

LA LLEGENDA DEL DRAC DE WAWEL

Font: *Ante Dubinin*
És de Rússia i viu a Sant Petersburg

Fa molt i molt de temps, hi havia una feta que no deixava dormir els habitants de Cracòvia. Era un drac cruel, el drac de Wawel, que vivia en una cova a prop dels murs de la ciutat i atemoriria la població dels voltants. No només raptava i devorava les ovelles i altres animals, sinó també les dones boniques de la cort reial. Les dones i tots els habitants en general patien per la seva vida, però no sabien com fer front al drac i vèncer-lo. El rei Krak, desesperat i destijós de salvar el seu regne i tots els seus súbdits, va anunciar:

«Aquell que tingui prou valor per combatre el drac i derrotar-lo serà recompensat amb la mà de la meua jove i bonica filla i la meitat de la meua fortuna.»

Molts foren els valents que gosaren lluitar contra el drac, atrets per la fabulosa recompensa de la immensa fortuna i la possibilitat d'aconseguir la mà de la princesa, la dona més bella de tot el regne. Molts cavallers, vestits amb les seves cuirasses brillants i damunt dels seus cavalls, estaven convençuts de poder sortir airosos de la seva batalla amb el cruel drac. Desgraciadament cap d'ells va poder vèncer-lo —alguns van perdre la vida al camp de la batalla intentant lluitar-hi, altres tornaren malferits i uns altres no gosaren ni començar la batalla en veure el foc que li sortia dels queixals. El rei, amoninat pels fracassos dels cavallers, es trobava de sperat davant d'aquesta situació. Semblava que ningú no podria batre mai el drac.

Un dia, un jove aprenent de sabater, que es deia Szweczyk Dratewka, va tenir una idea genial:

«Mataré una ovel·la i l'ompliré de sofre. Ja veurem si el drac encara tindrà gana després d'aquest àpat suculent.»

I va engarar el seu pla. Després de posar-li l'ovella falsa al costat de la cova, el drac la va veure i se li va cruspir d'una queixalada. El sofre li va provocar una forta cremor a l'estómac i va sentir la necessitat immediata de beure molta aigua. Va córrer cap al riu i va beure tant que va explotar. Així va ser com el jove aprenent de sabater va vèncer el drac!

Tothom estava molt content perquè, per fi, la ciutat s'havia alliberat del monstre cruel. El rei va complir la seva promesa i el jove victoriós es va casar amb la seva filla. I van viure molts anys amb felicitat.

Format i extensió del text. Per mostrar el modelatge es reproduïen els fragments del text a continuació.⁶

Situació inicial

Fa molt i molt de temps, hi havia una fera que no deixava dormir els habitants de Cracòvia (Omissió 1). Era un drac cruel, el drac de Wawel (Selecció), que vivia en una cova a prop dels murs de la ciutat (Selecció) i atemorïa la població dels voltants (Omissió 2). No només raptava i devorava les ovelles i altres animals (Generalització: devorava animals), sinó també les dones boniques (Selecció) de la cort reial. Les dones i tots els habitants en general patien per la seva vida (Construcció: tothom patia per la seva vida), però no sabien com fer front al drac i vèncer-lo (Omissió 3). El rei Krak (Selecció), desesperat i desitjós de salvar el seu regne i tots els seus súbdits (Omissió 4), va anunciar: «Aquell que tingui prou valor per combatre el drac i derrotar-lo serà recompensat amb la mà de la meva jove i bonica filla i la meitat de la meva fortuna». (Generalització: qui guanyi el drac obtindrà la filla i la meitat de la fortuna del rei).

Faig l'omissió 1 a la primera frase perquè veig que a la segona es concreta de quina fera està parlant i més sintetitzadament⁷.

La segona ommissió es deu al fet que la informació que proporciona la frase ja la conté el qualificatiu "cruel" i la informació no s'ha de repetir.

La tercera ommissió decideixo fer-la per no repetir la informació, ja que, si tothom patia per la seva vida, és perquè no podien solucionar el problema.

La quarta ommissió considero que cal fer-la perquè ja se sobreentén que el rei està preocupat, i no afegeix informació rellevant.

Què passa al primer fragment del conte? Troba els fets principals	El drac de Wawel, que vivia a prop de la ciutat, devorava animals i dones. Tothom patia molt i el rei va prometre a qui vencés al drac la mà de la seva filla i la meitat de la fortuna.
--	--

Conflicte

Molts foren els valents que gosaren lluitar contra el drac, (Selecció) atrets per la fabulosa recompensa de la immensa fortuna i la possibilitat d'aconseguir la mà de la princesa, la dona més bella de tot el regne (Omissió). Molts cavallers (Selecció), vestits amb les seves cuirasses brillants i damunt dels seus cavalls, estaven convençuts de poder sortir airosos de la seva batalla amb el cruel drac (Omissió). Desgraciadament cap d'ells va poder vèncer-lo (Selecció) —alguns van perdre la vida al camp de la batalla intentant lluitar-hi, altres tornaren malferits i uns altres no gosaren ni començar la batalla en veure el foc que li sortia dels queixals (Omissió). El rei, amoïnada pels fracassos dels cavallers, es trobava desesperat davant d'aquesta situació. Semblava que ningú no podria batre mai el drac (Omissió).

⁶ Font del text: <http://blogs.cpnl.cat/20contescomptats/files/2010/05/conte12.pdf>. Autora: Ania Dubicka.

⁷ En el modelatge el docent posa veu al seu pensament per mostrar a l'alumnat el procés que segueix en l'aplicació de les macro-regles. Per aquest motiu es recull expressat en primera persona.

S'ometen els fragments de text que reiteren la informació o que no aporten cap fet important per al desenvolupament del relat.

Què passa al segon fragment del conte? Troba els fets principals	Molts cavallers van lluitar contra el drac, però no el van poder vèncer.
---	--

*Un dia, un jove aprenent de sabater **(Selecció)**, que es deia Szewczyk Dratewka **(Omissió)**, va tenir una idea genial: «Mataré una ovella i l'ompliré de sofre. **(Selecció)** Ja veurem si el drac encara tindrà gana després d'aquest àpat suculent» **(Selecció)**.*

Ometo el nom de l'aprenent de sabater per evitar la repetició i perquè em sembla més important al conte que el personatge protagonista sigui un aprenent d'un ofici i no un cavaller.

Què passa al tercer fragment del conte? Troba els fets principals	Un jove aprenent de sabater va pensar de matar una ovella i farcir-la de sofre per fer-li perdre la gana al drac.
--	---

Desenllaç

*I va engegar el seu pla. Després de posar-li l'ovella falsa al costat de la cova, el drac la va veure i se la va cruspir d'una queixalada **(Selecció)**. El sofre li va provocar una forta cremor a l'estómac i va sentir la necessitat immediata de beure molta aigua **(Generalització: es va trobar malament)**. Va córrer cap al riu i va beure tant que va explotar **(Selecció)**. Així va ser com el jove aprenent de sabater va vèncer el drac! **(Selecció)**.*

Què passa en el quart fragment del conte? Troba els fets principals	Quan el drac es va cruspir l'ovella es va trobar malament, llavors va anar a beure aigua i va explotar. L'aprenent de sabater va vèncer el drac.
--	--

A continuació ajuntarem els fets principals d'aquest relat seguint l'esquema de l'estructura textual que hem vist mentre hem extret la informació rellevant.

Esquema dels fets principals

Situació inicial	1r paràgraf	El drac de Wawel, que vivia a prop de la ciutat, devorava animals i dones. Tothom patia molt i el rei va prometre a qui vencés al drac la mà de la seva filla i la meitat de la fortuna.
------------------	-------------	--

Conflicte	2n paràgraf	Molts cavallers van lluitar contra el drac, però no el van poder vèncer.
	3r paràgraf	Un jove aprenent de sabater va pensar de matar una ovella i farcir-la de sofre per fer-li perdre la gana al drac.
Desenllaç	4t paràgraf	Quan el drac es va cruspí l'ovella es va trobar malament, llavors va anar a beure aigua i va explotar. L'aprenent de sabater va vèncer el drac.
	5è paràgraf	El jove i la filla del rei es van casar.

Ara ja podem elaborar el resum tenint en compte els fets principals i la seva correspondència amb l'estructura textual narrativa. És el moment de connectar les frases i elaborar un redactat.

Resum	
<p>El drac de Wawel, que vivia a prop de la ciutat, devorava animals i dones. Tothom patia molt i el rei va prometre a qui vencés al drac la mà de la seva filla i la meitat de la fortuna. Per això molts cavallers van lluitar contra el drac, però no el van poder vèncer. Un dia, un jove aprenent de sabater va pensar de matar una ovella i farcir-la de sofre per fer-li perdre la gana al drac. Quan el drac es va cruspí l'ovella es va trobar malament, llavors va anar a beure aigua i va explotar. L'aprenent de sabater va vèncer el drac i es va casar amb la filla del rei.</p>	

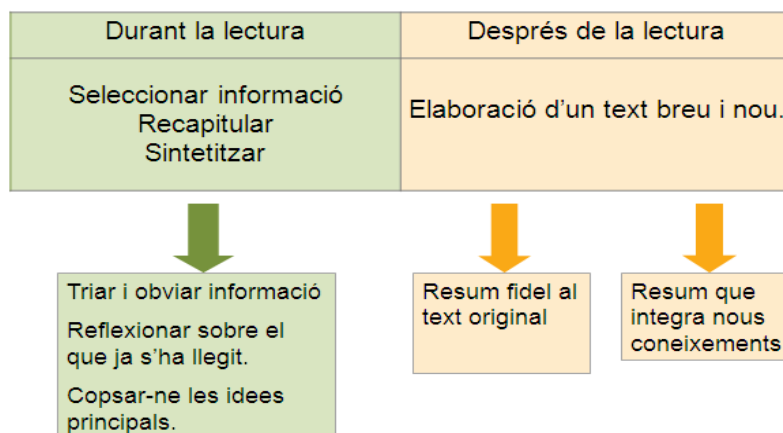
4.4. Com podem ensenyar les subestratègies i habilitats implicades en el resum?

L'alumne ha d'aprendre a aplicar les diferents habilitats que requereix l'estratègia de resumir, i necessita del modelatge del docent i de la guia del procés. En l'ensenyament de l'estratègia és aconsellable dur a terme activitats que incloguin algunes de les habilitats implicades en el procés (identificar el tema, trobar la informació important, dir de què parla cada paràgraf, trobar les idees principals...) abans de plantejar el resum sencer d'un text.

La complexitat de l'estratègia fa també necessari pensar ajudes que podem donar a l'alumne a l'hora de resumir. En aquest sentit, a més de la intervenció docent (modelatge, pràctica guiada, ajudes puntuals, exemples...), poden utilitzar-se diferents materials d'ajuda: referents, pautes d'orientació, esquemes... Entre aquests materials tenen un valor importantíssim els que han elaborat els alumnes a partir de la reflexió sobre l'estratègia de resumir: passos a seguir, consells, què ha de tenir un bon resum...

Cal tenir en compte que el comportament de l'estratègia de resumir és diferent durant la lectura i després de la lectura del text, ja que les habilitats que es demanen en un moment o altre del procés

també són diferents, tal com podem veure en el quadre adjunt. Per tant, a més d'ensenyar les diferents habilitats implicades, caldrà mostrar a l'alumne com s'apliquen durant i després de la lectura.

4.4.1. Identificar el tema

El **TEMA** indica allò sobre què tracta una frase, un paràgraf, un text, un llibre. Normalment pot expressar-se mitjançant una paraula o un sintagma. S'hi pot accedir responnent a la pregunta: *De què tracta aquest text?*

De què tracta el text?

Identificar el tema d'un text requereix dur a terme una abstracció important. Primer de tot cal llegir tot el text i després ser capaç de sortir del text per disposar d'una visió de conjunt que permeti fer una generalització, elaborar una idea que englobi el contingut del text.

L'elaboració del tema comporta sovint relectures, per comprovar-ne l'encert, i per veure quins aspectes d'aquest tema recull el text (quines idees) i com s'estructuren (de què parla cada paràgraf).

Hi ha textos on el tema apareix explícit al text, i d'altres on és implícit i, per tant, caldrà deduir-lo i generar-lo. Molts textos van encapçalats per un títol que pot coincidir amb el tema: pot ser una bona pista.

Per identificar el tema podríem seguir aquesta seqüència:

- Preguntar-se: *de què tracta el text?*
- Analitzar els paràgrafs del text amb l'objectiu de trobar un títol que pugui referenciar-los a tots, encara que cadascun d'aquests paràgrafs parli de diferents aspectes del tema.
- Controlar l'ús de l'estratègia: *com puc saber que és un títol adequat pel text?* Caldrà recordar als alumnes en què consistia un bon títol: *del títol, se'n parla en totes les oracions i a més és curt.*

4.4.2. Trobar la idea principal

La idea principal és l'enunciat o enunciats que el text presenta per exposar el tema. Pot ser explícita al text (la trobem escrita literalment) o implícita (es pot deduir a partir de la informació que ens proporciona el text). Es pot expressar amb una frase simple o dues o més frases coordinades. S'hi pot accedir responnent a la pregunta: *quina és la idea més important que diu el text sobre el tema?*

Què diu el text sobre el tema?

Moltes vegades la idea principal d'un text s'ha de construir a partir de les idees principals dels diferents paràgrafs. Normalment, a cada paràgraf es troba expressada en una frase, ja sigui al principi, al mig o al final (frase principal). Cal ensenyar a l'alumne a localitzar-la.

Per elaborar la idea principal podem utilitzar diferents tipus d'ajudes:

- No perdre de vista l'objectiu de la lectura.
- Relacionar els coneixements previs amb el contingut.
- Identificar la intenció de l'autor.
- Identificar l'estructura del text.
- Tenir en compte les pistes que ens dóna el propi text (paraules en negreta, marcadors discursius...).

Ensenyar a trobar la idea principal requereix mostrar el procés de pensament que se segueix. El docent podria seguir aquests passos per fer un modelatge:

- Llegir un paràgraf del text.
- Plantejar-se les preguntes: *què diu el paràgraf sobre el tema? Quina informació me'n dóna? En quina frase es troba?*
- Fixar-se en els indicadors del text (marques textuais, paraules clau...).
- Controlar l'ús correcte de l'estratègia: *aquesta idea expressa realment el més important que l'autor diu sobre el tema? Com puc saber que és la idea principal? El text em dóna alguna pista?*

Per comprovar que la idea principal s'ha elaborat correctament, es poden ensenyar dues estratègies a l'alumne:

- Suprimir la idea principal d'un paràgraf i valorar si la resta d'informació queda incompleta o no.
- Contrastar les diferents informacions del paràgraf amb la idea principal i veure si es relacionen de manera natural.

A més de saber identificar la idea principal d'un paràgraf, cal també saber interpretar les frases secundàries: com van ampliant, desenvolupant i matisant la idea principal. Blay (1998) ens diu que són quatre les maneres d'explicar la idea principal en les frases secundàries: per repetició, per contrast, per exemplificació i per justificació. Caldrà ajudar l'alumne a identificar aquestes relacions.

4.4.3. Recapitular i sintetitzar

Què he llegit fins ara?

Una habilitat bàsica directament implicada amb el resum és recapitular. Per resumir cal fer ús de la memòria a curt termini, i retenir informació que anem llegint. Ens podem formular la pregunta:

què he llegit fins ara? Ara bé, no tota la informació que es reté del text és la informació important i en caldrà vetllar per la qualitat. Per tant, a l'hora de recapitular també hem d'operar amb la informació retinguda, hem de contrastar-la amb l'objectiu i propòsit de lectura per destriar la informació pertinent de la que no ho és.

Recapitular també ens permet verificar la comprensió.

Una altra habilitat necessària per elaborar un resum és la síntesi. Ens permet expressar diverses idees en una frase més general que les englobi i integri.

5. Aspectes que cal conèixer per elaborar resums

Com ho puc dir de manera breu?

5.1. L'estructura del text

Sovint els alumnes són capaços de dir de què parla un text i donar alguns detalls, però les dificultats es presenten en establir quin és el nucli del significat del text. Resumir requereix representar-se el significat global d'un text i per fer-ho, a més d'una comprensió profunda del text, és de gran ajuda identificar i conèixer l'estructura del text que tenim al davant. Per exemple, si el lector coneix els textos expositius d'estructura causal, davant d'una causa esperarà trobar-ne la conseqüència al text.

Aprendre a identificar l'estructura d'un text requereix donar temps a l'alumne perquè identifiqui la informació essencial i la relació entre aquesta informació, i caldrà acceptar diverses respostes sempre que estiguin ben cohesionades i argumentades.

5.2. Els paràgrafs

Disposar de coneixements sobre els paràgrafs pot ajudar a la comprensió i a identificar la informació important d'un text per elaborar-ne un resum.

⁸ El **PARÀGRAF** és la unitat bàsica de redacció que explica i desenvolupa el significat d'una idea.

El paràgraf s'identifica fàcilment, ja que comença en majúscula i acaba en un punt i a part. En un paràgraf tot gira entorn d'una sola idea⁹.

⁸ Redacció de textos expositius i argumentatius.

⁹ Ara bé, hi ha alguns paràgrafs que podem considerar excepció, on pot haver-hi més d'una idea principal o pot ser que aquesta no sigui explícita al text. Alguns cops la divisió d'un text en paràgrafs respon a raons convencionals o a criteris "estètics". Un text que tingui pocs paràgrafs ofereix una aparença feixuga, i dificulta

Un paràgraf ben construït té les característiques següents:

- Se centra en la seva idea principal, que ha d'estar clarament enunciada.
- Guarda un grau de generalitat o un enfocament homogeni.
- Desenvolupa només els aspectes que li corresponen segons la seva funció en el conjunt del text.
- Està internament ben estructurat.
- Mostra la seva relació amb els paràgrafs anteriors i posteriors.

Saber captar i comprendre ràpidament la idea central d'un paràgraf ens permet il·luminar de cop tot el conjunt del paràgraf posant-nos en situació d'accedir a tot el seu contingut. La idea principal d'un paràgraf sol estar continguda en una oració principal, normalment és molt clara i inclou la informació de les altres oracions que s'hi relacionen de manera lògica. La ubicació d'aquesta idea dins del paràgraf pot variar: es pot trobar al principi (en la primera frase), al mig o al final del paràgraf, com a conclusió.

Una tècnica per identificar la idea principal és observar si hi ha paraules al text que es repeteixen (literalment o amb l'ús de sinònims). I per comprovar si és l'encertada caldria procedir de la mateixa manera que apuntàvem en l'apartat anterior: veure si el paràgraf es veu afectat quan la suprimim, i veure si engloba la informació de les altres oracions.

Es poden distingir diferents tipus de paràgrafs en relació amb la seva funció al text: paràgrafs d'introducció, de conclusió final, de recapitulació, d'exemples o de resum. D'altra banda, cal recordar que cada gènere discursiu fa un ús diferent dels paràgrafs.

5.3. Indicadors del text: marcadors, connectors i paraules claus

Els textos contenen paraules senyal, pistes o indicadors que ens ajuden a identificar la informació important, la seqüència de pensament i, en definitiva, l'estructura del discurs. És important que el lector les identifiqui i conegui com funcionen perquè l'ajudaran a comprendre el text, n'agilitaran la lectura i preveuran la informació posterior que aporta el text.

Entre els experts no hi ha un consens per delimitar a què anomenem marcador i a què, connector, i entre els usuaris sovint s'utilitzen aquests termes com a sinònims. Basant-nos en la UPC¹⁰, distingim entre marcador i connector:

Els **marcadors textuais** identifiquen els paràgrafs i frases, classifiquen la informació que contenen, de manera que faciliten que el lector sàpiga inconscientment quina mena d'informació trobarà.

Els **connectors** relacionen els paràgrafs i frases, organitzen la informació i guien el lector pel que fa al contingut del text.

la lectura. Per aquest motiu, l'autor pot fragmentar un paràgraf llarg sense tenir en compte la lògica del contingut.

¹⁰ Font: <https://www.upc.edu/slt/ca/recursos-redaccio/criteris-linguistics/frases-lexic-paragraf/marcadors-i-connectors> [Consulta: 02/09/2016]

Les conjuncions, les locucions i els adverbis esdevenen els marcadors textuais o els connectors d'un text, segons l'ús que se'n faci.

Podem destacar tres funcions clau dels marcadors i els connectors en el text¹¹:

- Els que permeten avançar en el desenvolupament de les idees principals: *i, també, a més a més, per tant, ja que, finalment...*
- Els que en relació a la idea principal introdueixen una pausa, no avancen en el desenvolupament del pensament: *perquè, per exemple, tal i com, especialment...*
- Els que comporten un retrocés: *però, això no obstant, contràriament, malgrat que, al contrari, en comptes de...*

Respecte a les paraules clau, normalment es repeteixen al text literalment o mitjançant sinònims, i fins i tot es destaquen en negreta. El seu ús reiteratiu desvetlla la importància que els dóna l'autor. Al lector el poden ajudar a trobar el tema i la idea principal.

Un altre tipus d'indicadors (habituals en els textos didàctics) que ajuden a identificar l'estructura del discurs i les idees principals són de tipus gràfic: títols, subtítols, paraules destacades, enumeracions, signes de puntuació... Cal habituar l'alumne a fixar-s'hi quan llegeix.

6. Elaborar el text del resum

Per elaborar un resum no n'hi ha prou amb la identificació del tema i de les idees principals. Cal que el lector tingui clar el seu objectiu de lectura i també la intenció de l'autor. Partint d'aquests dos aspectes, s'han d'organitzar i sintetitzar les idees principals i integrar-les amb els coneixements previs que s'hi relacionin per obtenir un text nou i més breu. Es tracta d'una tasca complexa.

Per fer això, els alumnes necessiten disposar de models de resums per consultar i per comprendre quina és la resposta esperada a la tasca que els plantejem, i, el que encara és més important, cal també una reflexió crítica sobre el text final del resum: *com és un bon resum? Quines característiques ha de tenir? Per què un resum és millor que un altre? Com es podria millorar?...*

Aquestes converses, que poden fer-se col·lectivament, són les que afavoreixen l'autonomia de l'alumnat i li donen criteris per confeir, valorar i millorar els seus resums.

7. Com podem planificar l'ensenyament de l'estratègia de resumir?

La complexitat de l'estratègia de resumir fa recomanable que els alumnes s'iniciïn en les habilitats implicades en textos que els siguin propers, abans d'enfrontar-se a resumir textos de les diferents àrees d'aprenentatge. És més fàcil que els alumnes de primària seleccionin informació o elaborin les idees principals en els textos narratius dels contes, dels quals coneixen bé l'estructura narrativa, que

¹¹ Font: BLAY, A. *Lectura ràpida*.

no pas en textos expositius de l'àrea. Amb això no volem dir que no s'hagi d'ensenyar a resumir des de l'àrea, ans al contrari, és imprescindible per accedir a la informació i elaborar nou aprenentatge. Simplement recalquem que cal introduir l'aplicació d'una habilitat en textos coneguts per poder-ho fer i transferir després a la resta de textos (a secundària, on l'alumnat ja s'ha entrenat en l'estratègia de resumir, es pot fer un treball més específic en cadascuna de les matèries).

8. Bastides i referents d'aula

El concepte de **bastides de suport** és implícit en el model d'acompanyament gradual: són ajuts que els docents donen als alumnes per permetre'ls seguir avançant i assolir nivells més alts de desenvolupament. El docent acompanya l'aprenentatge de l'alumne i li va retirant el suport a mesura que l'autonomia de l'alumne augmenta.¹²

Bernie Dodge, el pare de les webquestes, fa una classificació de bastides d'acord amb la funció que tenen:¹³

- **Bastides de recepció.** Serveixen per dirigir l'atenció de l'alumne en allò que és important i ajudar-lo a organitzar-se i a registrar allò que perceben.
- **Bastides de transformació.** Per ajudar l'alumne a transformar la informació que han obtingut en diferents fonts.
- **Bastides de producció.** Per facilitar a l'alumne l'elaboració d'alguna cosa observable que pot servir com a evidència d'avaluació.

Segons la naturalesa del suport, podem parlar de bastides personals o materials: la interacció, l'adaptació de les lectures, la selecció del vocabulari clau... facilita informació sobre l'estructura o les idees més importants. També els organitzadors gràfics (plens o buits), els models de feina ben feta i d'altres són exemples de bastides que podem facilitar als alumnes.

Un tipus concret de bastida material són els **referents d'aula**. Entenem per referent d'aula aquell document que sintetitza i mostra de manera clara una informació que ha de servir a l'alumnat de suport visual per al treball a l'aula. Solen ser indicadors escrits (pautes, pistes...) significatius, que permeten que els alumnes tinguin present què han de fer i com ho han de fer: assegurar una informació, establir relacions, comparar, reflexionar sobre aspectes treballats, ajudar a ser autònoms, etc. Són un bon suport a l'activitat, perquè ajuden a guiar-la pas a pas i/o recordar els aspectes que cal tenir presents. Per tant, contribueixen a l'aprenentatge i afavoreixen l'autonomia dels alumnes.

¹² La metàfora, formulada per Bruner, Wood i Ross (1976) basant-se en les idees de Vigotsky, és la construcció d'un edifici, que s'acompanya amb bastides que es van retirant progressivament, a mesura que l'estructura se sosté de manera autònoma. Remet, per tant, a una estructura, afegida i temporal, que es va retirant progressivament, tant per a la construcció del llenguatge com, en general, per a la construcció de coneixements.

¹³ Per a més informació, podeu consultar l'article [Andamio cognitivo herramienta para el proceso de aprendizaje](#). Quaderns digitals: *Revista de nuevas tecnologías y Sociedad*, ISSN-e 1575-9393, núm. 60, 2009.

Poden estar penjats a l'aula (de manera permanent o mentre s'està treballant el tema al qual donen resposta), a la carpeta de l'alumne, en un racó d'activitat... Els referents **no són materials permanents**, sinó que són a l'aula mentre facin una funció determinada, però segurament caldrà treure'ls i/o canviar-los al llarg del curs.

El docent pot elaborar-los a mesura de les necessitats de l'alumnat. És preferible, però, arribar-hi a partir del treball conjunt amb tots els alumnes. Si es fa col·lectivament, el referent:

- Esdevé una base d'orientació¹⁴ i un criteri d'avaluació consensuat per tot el grup (“a partir d'ara, quan fem..., ho farem així: ...”).
- També és una evidència d'avaluació per al docent (“han arribat a formular correctament el procés que cal seguir?”).
- A les aules de secundària la presència dels referents també facilita la coordinació pel que fa a la metodologia emprada per l'equip docent que intervé al mateix grup. Els docents de les diferents matèries saben què s'ha treballat i com (“veig que ja sabeu com s'ha de fer...”).

A continuació presentem referents d'aula i altres bastides de suport que es poden fer servir en el treball de l'estratègia de resumir.

Referents per penjar a l'aula:

Com fem un resum

1. Abans de llegir un text em pregunto: per què el vull llegir?
2. Observo les imatges, llegeixo el títol, penso què en sé...
3. Llegeixo tot el text. Si no entenc alguna paraula, la subratllo i intento solucionar-ho.
4. Em pregunto de què parla el text (TEMA).
5. El torno a llegir aturant-me en cada paràgraf. Penso què diu del tema i ho escric (IDEA PRINCIPAL).
6. Uneixo les idees principals amb els connectors adequats.
7. Escric el resum a partir de la idea principal de cada paràgraf i de les paraules clau.

Autoria: Equip LIC, Tarragona

¹⁴Les bases d'orientació són aquells referents d'aula que orienten l'alumnat en els passos d'execució d'una tasca (vegeu N. SANMARTÍ. [Avaluar per aprendre](#)).

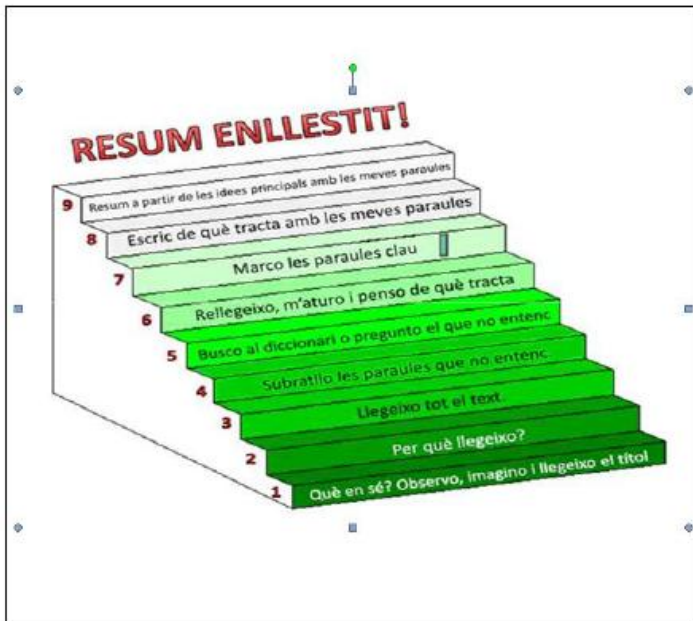

COM FEM UN RESUM SENZILL mitjançant l'estratègia de selecció/omissió?

1. Aplico les estratègies d'abans de llegir
 - em fixo amb les imatges, títol...
 - em fixo amb les paraules amb negreta...
 - penso que en sé del tema...
2. Llegeixo silenciosament
3. Si no sé el significat d'una paraula sé el què haig de fer
 - segueixo llegint per veure si m'ho explica el text
 - li pregunto a un company/a
 - La busco diccionari.
4. De cada paràgraf selecciono la informació més important, ometo la informació secundària, generalitzo i construeixo.
5. Copio el nou text a la llibreta.
6. Llegeixo les frases seleccionades per veure si tenen sentit.

Escola Pompeu Fabra, Cunit

Escola Joan Miró, Mont-roig del Camp

Escola La Floresta, Tarragona

Suports per a tallers de lectura:

IDEES PRINCIPALS	
Pàrgraf 1. Què ens diu del tema?	Connector amb què la introduïm:
Pàrgraf 2. Què ens diu del tema?	Connector amb què la introduïm:
Pàrgraf 3. Què ens diu del tema?	Connector amb què la introduïm:
Pàrgraf 4. Què ens diu del tema?	Connector amb què la introduïm:
Pàrgraf 5. Què ens diu del tema?	Connector amb què la introduïm:
RESUM	
<p>CONNECTORS:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Per ordenar les idees: en primer lloc, primer.../en segon lloc, aleshores, a més, a partir d'això.../finalment, per acabar 2. Per oposar: però, al contrari, tanmateix, d'altra banda, en canvi... 3. Per relacionar: per tant, per consegüent, per això... 	

Escola Pompeu Fabra, Cunit

TALLER: TROBAR LES PARAULES CLAU D'UN TEXT I EXTREURE'N LES IDEES PRINCIPALS (frases significatives)			
TEXT:			
NOM:			
DATA:			
PARAULES CLAU	IDEA PRINCIPAL (INFORMACIÓ MÉS IMPORTANT)	IDEES SECUNDÀRIES (INFORMACIÓ MENYS IMPORTANT)	PER QUÈ ÉS AQUESTA LA IDEA PRINCIPAL? QUINES PREGUNTES M'HE FET? QUÈ HE PENSAT?

9. Avaluació de l'estratègia

9.1. Què avaluar?

Tal com hem exposat a l'inici d'aquest dossier, l'objectiu de l'ensenyament explícit d'una estratègia de lectura és contribuir a fer que l'alumne sigui autònom, estratègic i reflexiu. Això ens permet definir què s'ha d'avaluar:

- L'alumne...
 - Aplica l'estratègia de manera autònoma? Ho fa de manera regular?
 - Aplica els diferents components de l'estratègia:
 - Obté informació a partir del títol i de les imatges.
 - Identifica les paraules clau.
 - Elabora les idees principals dels paràgrafs.
 - Aplica estratègies per entendre les paraules desconegudes.
 - Omet els detalls i fa generalitzacions.
 - Elabora un text nou a partir de les idees principals dels paràgrafs.
 - Fa un bon ús dels connectors.
 - ...
 - És conscient del que fa i de com repercuteix en la seva comprensió lectora?
 - Sap compartir i reflexionar en relació al seu treball (individualment i de manera compartida)?

Aquesta avaluació es pot fer de manera immediata, dins de l'activitat de lectura, o bé en diferit, verificant que aplica l'estratègia en textos i situacions de lectura variats; és a dir, que ha estat capaç d'interioritzar-la i fer-la servir de manera autònoma.

Hem de tenir present que aquesta avaluació té dos vessants:

- L'autoavaluació que fa l'alumne i que li permet regular el seu progrés en l'ús de l'estratègia i interioritzar-la. És important proporcionar a l'alumne exponents lingüístics¹⁵ perquè pugui verbalitzar les reflexions metacognitives i els recursos per valorar i, si cal, quantificar el propi progrés.
- El seguiment que el docent fa de l'alumne, en base al qual regula l'ensenyament de l'estratègia i en valora el progrés i l'assoliment de l'objectiu fixat.

¹⁵ Exemples d'exponents per a la reflexió: "Jo penso que...", "M'he adonat...", "Suposo que...".

9.2. Com avaluar?

El docent pot observar l'actuació de l'alumne i també avaluar els productes materials de les tasques que se li encarreguen. Aquests productes, com ara les taules que ha d'emplenar al llarg d'un taller de lectura, esdevenen **evidències d'avaluació**.

Les **bases d'orientació** elaborades pels alumnes, habitualment de manera grupal, també esdevenen un element avaluable, perquè, observant com s'han formulat, el docent pot constatar si el grup ha assolit el domini de l'estratègia, pel que fa als components i als passos d'aplicació.

A partir d'aquestes evidències, el docent pot controlar què s'ha après i proporcionar un retorn individual o grupal, que té un paper molt important, tant si suposa un reforç positiu -confirmar que el producte respon a la resposta esperada amb expressions de reconeixement i de valoració- com si matisa o introdueix elements de millora (parafrasejar el que expressen, suggerir una resposta millor o orientar la correcció).

Les taules d'avaluació i les **rúbriques** són instruments adients per avaluar l'aprenentatge d'una estratègia. Serveixen tant per a l'autoavaluació com per a l'avaluació que fa el docent. Dins dels exemples trobareu alguns d'aquests instruments.

Per ajudar l'alumne a avaluar el procés de resumir que ha seguit, podem fer-lo reflexionar sobre diferents aspectes, que hem anat esmentant:

Per resumir...
Em fixo en el títol.
Em fixo en les paraules en negreta, els títols, subtítols...
Busco les paraules clau.
Busco la frase principal de cada paràgraf.
Penso quin és el tema.
Penso què em vol dir l'autor.
Penso què sé del tema.
Tinc present el meu objectiu de lectura.
Selecciono què es important.
Penso com ho puc dir de manera que ho englobi tot.
Escriu un text nou i breu.
Comprovo si ho estic fent bé.
...

L'alumne ha de ser capaç d'avaluar el producte final, per tant, és necessari que conegui quines són les característiques d'un bon resum¹⁶.

Característiques d'un bon resum

- **Precisió i concisió.** El text final amb les dimensions mínimes reflecteix l'essencial del contingut del text d'origen.
- **Objectivitat.** El text final és fidel al text d'origen. No hi ha opinions personals ni nous coneixements si la tasca no ho demana.
- **Claredat i cohesió.** El text final s'entén i les idees estan ben lligades.
- **Fidelitat informativa.** El text final s'ajusta a les idees del text d'origen. Es reproduïx el missatge sense desviar-se del contingut.
- **Text formalment diferent.** El text final no és un retall del text d'origen. Hi ha varietat de recursos lèxics i sintàctics per expressar el mateix que diu l'autor del

9.3. Bastides de suport per a l'avaluació

AUTOAVALUACIÓ:	SI	NO	DE VEGADES
He seguit els passos indicats per a fer un resum senzill?			
Abans de llegir m'he preguntat per a què estic llegint aquest text?			
He aplicat les estratègies d'abans de llegir?			
Quan no entenc una paraula, continuo llegint per veure si l'entenc?			
He llegit paràgraf per paràgraf i he seleccionat la informació que crec que és més important?			
He llegit paràgraf per paràgraf i he omès la informació que crec que no és rellevant?			
He generalitzat i he construït un nou text?			
He revisat que el text tingui sentit i sigui breu?			

1. Hi ha fragments copiats del text original?
Per exemple:
2. Oblida coses que semblen importants?
Quines?
3. Recull detalls o informacions que no són gaire importants?
Quines?
4. Inventa coses que el text no diu?

¹⁶ Font: http://wuster.uab.cat/web_argumenta_obert/unit_16/sot_1_02.html [Consulta: 02/09/16]

Autoavaluació entre companys

Un cop he fet el resum de la lectura reflexiono...			
	 Ho he trobat fàcil	 Ho he trobat una mica difícil	 Ho he trobat molt difícil
He sabut quin és el tema			
He sabut trobar les idees principals			
He sabut fer un bon resum			

Contesta			
Què he après?			
Quins dubtes em queden?			
Quins passos he seguit per fer el resum?			
Com ho puc millorar?			

BASE D'ORIENTACIÓ	
QUÈ HE DE FER ?	ESTARÀ BÉ SI...
1.- Llegir el text	1.1 Dedueixo o busco les paraules del text que no entenc. 1.2 Busco i apunto la paraula o grup de paraules que respon a la pregunta: De què tracta aquest text? 1.3 Llegeixo els diferents paràgrafs i subratllo o escric al costat la idea principal, explícita o implícita.
2.- Seleccionar i englobar les idees principals del text	2.1 Selecciono les idees més importants i les intento agrupar. 2.2 Busco paraules que puguin englobar conceptes diferents (alimentació, hàbitat, vegetals...). 2.3 Suprimeixo les repeticions i les informacions poc rellevants. 2.4 Organitzo les idees d'acord amb l'estructura interna del text.
3.- Construir un nou text	3.1 És breu. 3.2 Hi ha la selecció de les idees principals. 3.3 Les idees estan agrupades segons l'estructura interna del text. 3.4 Les idees estan expressades de forma personal.

Rúbrica d'avaluació del resum del conte.

	2	1	0
Lletra	Bona lletra, sense baixar o pujar de línia i sense borrons.	Algunes lletres pugren o baixen de línia, però bona i sense borrons.	Borrons, mala lletra, moltes errades de marges.
Ordre i presentació	Amb títol, data i marges.	Falta una cosa (Títol, data o marges).	Falten dues o més coses.
Parts	Te introducció, nus i desenllaç.	Falta una part (Introducció, nus o desenllaç).	Falten dues o més parts.
Sentit del conte	Totes les oracions tenen sentit.	Hi ha alguna oració sense sentit.	Moltes oracions no tenen sentit.

Tutoria de Randisky

<http://segoncsvf.blogspot.com.es/2015/01/rubrica-davaluacio-del-resum-dels-contes.html>

10. Exemples. Tallers de lectura per treballar l'estratègia de resumir

10.1. La primera motxilla

TALLER DE LECTURA: LA PRIMERA MOTXILLA ESTRATÈGIA: RESUMIR (CM)

A) PLANIFICACIÓ

Resultats de l'aprenentatge	Evidència a partir de l'avaluació	Estratègies	Activitats
Objectiu 1: Sabreu extreure la idea principal de cada paràgraf d'un text.	Haureu de saber completar l'organitzador gràfic amb el tema del text i les idees principals de cada paràgraf.	Buscareu la idea principal i el tema fent-vos dues preguntes: - De què tracta aquest paràgraf? - I què diu del tema?	Llegireu un text paràgraf per paràgraf. Contestareu les preguntes i completareu l'organitzador gràfic.
Objectiu 2: Aprendreu a unir aquestes idees principals amb connectors per obtenir el resum del text.	Haureu de redactar el resum.	Lligareu les idees principals amb els connectors adequats.	Escriureu el resum.
Objectiu 3: Aprendreu a treballar sense demanar ajuda.	Aplicareu de manera independent les estratègies apreses.	Aplicareu de forma autònoma el procés.	Realitzareu les activitats de manera individual i sense demanar ajuda.

B)TALLER

ESTRATÈGIA QUE ES DESENVOLUPA: Fer un resum			
TEXT: La primera motxilla			
1. MINI LLIÇÓ (10/15')			
CONNEXIÓ Lligam amb l'alumnat <i>"Us mostro de què es tracta i per què és important"</i>	MODELATGE El docent és l'expert i modela l'estratègia <i>"Ho penso en veu alta i ho faig davant vostre"</i>	PARTICIPACIÓ ACTIVA Els alumnes practiquen l'estratègia i la comparteixen <i>"Ara, fem-ho junts!"</i>	ENLLAÇ Reflexió final i encàrrec per a la lectura independent <i>"Podeu fer-ho sols?"</i>
<p>Cada dia us veig amunt i avall amb les motxilles carregades de llibres. La setmana passada, mentre veia X arrossegant la seva motxilla, em vaig preguntar qui es va inventar aquest estri tan útil? Quan va aparèixer la primera motxilla? Sempre han portat rodes?</p> <p>Vaig investigar i vaig trobar un text que en parlava i us l'he portat.</p> <p>Avui, doncs, llegirem aquest text i, a més, aprendreu a trobar les idees principals i a unir-les per fer-ne un resum.</p>	<p>Primer miro el títol, perquè de vegades el títol ja m'indica de què tracta el text, és a dir, el tema: "La primera motxilla". Em dóna informació sobre què parla el text (de les motxilles) i la paraula "primera" em fa pensar en l'origen d'aquest estri. Per tant, ja tinc el tema: "L'origen de les motxilles". Ho anoto. Penso, a més, que serà el text adequat per resoldre les preguntes que em vaig plantejar.</p> <p>A continuació, per buscar les idees principals, primer m'he de fer una idea de tot el text. Per tant, el llegeixo tot amb molta atenció i mirant d'entendre'l. Si hi ha alguna paraula que no entenc, la subratllo.</p> <p>Ara que ja hem fet la lectura general, tornaré a llegir el text paràgraf a paràgraf, buscant la idea principal de cada un dels paràgrafs. M'ajuda molt fer-me la pregunta:</p> <p>Què diu del tema?</p> <p>Les respostes les aniré anotant a l'organitzador gràfic.</p> <p>Llegeixo el primer paràgraf: <i>Avui dia qui més qui menys té una</i></p>	<p>Heu entès com ho faig jo? Doncs, ara llegirem el segon paràgraf i ho farem entre tots.</p> <p><i>(Lectura per part d'alumnes)</i></p> <p><i>No sabem qui va inventar la motxilla moderna...</i></p> <p>Ens fem la pregunta:</p> <p>Què diu del tema?</p> <p>Així sabem quina és la idea principal.</p> <p>(...)</p> <p>D'acord, ens diu que les primeres motxilles les portaven els soldats</p>	<p>Ara que ja sabeu com es fa, continueu vosaltres fent el mateix amb el tres últims paràgrafs del text.</p> <p>Heu de trobar la idea principal de cada paràgraf i després anar amb molt de compte en la manera com unim les frases, és a dir, amb l'ús dels connectors!</p> <p>Podeu fer el treball en parelles i després contrastar-ho en petit grup.</p> <p>Quan ho tingueu preparat en parlarem tots junts.</p>

	<p><i>motxilla...</i></p> <p>Si hi ha alguna cosa que no he entès i he subratllat, miro de resoldre-la ara (pel context, si és una paraula derivada, buscant al diccionari o preguntant) abans de buscar la idea principal. De fet, el paràgraf és senzill. Us ha sorgit algun dubte?</p> <p>Veig que em diu que avui dia tothom té motxilles, però que abans no era així i que va ser un invent per portar pes i alhora tenir les mans lliures. Hi ha informació que puc eliminar, que no és essencial: per exemple, que tots els nens tenen motxilles per anar a l'escola o que, amb les mans lliures, puc tenir un bastó. Aquestes informacions són aclariments, exemples de la idea més important, però no cal posar-les en fer el resum.</p> <p>Per tant, em faig la pregunta:</p> <p>- Què diu del tema:</p> <p>Diu que avui dia tothom té motxilles i que abans només en portaven els excursionistes, per tenir les mans lliures.</p> <p>Ja tenim la idea principal. D'aquesta manera anirem obtenint les diferents idees principals i les haurem d'enllaçar; per això caldrà que anem en compte amb l'ús que farem dels connectors.</p>	<p>romans per tenir les mans lliures per lluitar.</p> <p>Apuntem les respostes al full que ens serveix per organitzar.</p> <p>Quina seria aquí la informació secundària que poden eliminar?</p> <p>Si no sabem qui va inventar la motxilla, no cal apuntar-ho, ni tampoc no ens cal saber com anomenaven aquesta motxilla.</p> <p><i>Gira't i parla</i></p> <p>Ara que ja hem practicat, comenteu amb el/la company/a del costat quina és la feina que cal fer, perquè a tothom li quedi clar.</p>	
<p>2. LECTURA INDEPENDENT (20'/30')</p>			

Durant la lectura independent, els alumnes llegeixen el text i van omplint l'organitzador gràfic, per parelles.

El docent atén la diversitat. En els casos que sigui necessari, farà servir una taula en la qual ja figurin alguns elements i d'aquesta manera facilitarà la realització de la tasca.

En un moment de la lectura, el docent intervé amb una falca oral, incidint en l'exposició que s'haurà de fer. *A l'hora d'exposar haureu de dir: La idea principal del paràgraf és... Els connectors que hem emprat per unir les idees...*

Després del treball en parella, en petit grup compararan els treballs i contrastaran la informació. També es prepararan per a l'exposició al grup classe.

3. PARLEM DEL TEXT (COMPARTIR I REFLEXIONAR) (5')

En acabar el treball, arriba el moment de compartir amb el grup classe. S'exposaran les idees principals, les semblances i diferències entre els grups i les dificultats per a l'elaboració tant de les idees, com per enllaçar-les entre elles.

S'assegurarà la comprensió del contingut i l'aplicació de l'estratègia. En aquest moment poden sorgir elements per fer referent d'aula.

C.4) EVIDÈNCIES D'APLICACIÓ

2) BASTIDA

TEXT: La primera motxilla

TEMA: ~~Sobre la motxilla més antiga~~ L'origen i l'utilitat de la motxilla

IDEES PRINCIPALS

<p>Pàrraf 1. Què ens diu del tema? La van inventar la motxilla per tenir les mans lliures i carregar a l'esquena</p>	<p>Connector amb què la introduïm: Ara bé</p>
<p>Pàrraf 2. Què ens diu del tema? Els primers que van començar a portar les motxilles eren els soldats</p>	<p>Connector amb què la introduïm: De fet</p>
<p>Pàrraf 3. Què ens diu del tema? La motxilla més antiga que es troba es la del Ötzi fa 5.300 anys</p>	<p>Connector amb què la introduïm: Ara que</p>
<p>Pàrraf 4. Què ens diu del tema? Van trobar a Ötzi momificat i es va resguardar de ell i de la seva època</p>	<p>Connector amb què la introduïm:</p>
<p>Pàrraf 5. Què ens diu del tema? Ötzi portava una motxilla de pell o d'herbes i palla. I no s'ha conservat perquè l'Ötzi no s'ha conservat tan bé</p>	<p>Connector amb què la introduïm: de</p>

Servien per tenir mans lliures i portar coses a l'esquena

Les portaven els soldats

La més antiga es de 5.300 anys

La motxilla més antiga es va trobar momificada pel gel

Estava feta de un arc de fusta de avellaner i dos travessers.

3225 a d

Escola Prat de la Riba (Reus)

RESUM:

L'origen i utilitat de les motelles

La motella ha sigut un invent adient per tenir les mans lliures i servir per transportar coses.

Les primeres motelles ^{les} els portaven els soldats.

La motella més antiga coneguda té 5.300 anys.

La que és més antiga coneguda es va trobar mantificada pel gel.

L'armadura de la motella estava feta amb un arc de fusta flexible i dos travessals.

CONNECTORS:

1. Per ordenar les idees: en primer lloc, primer.../en segon lloc, aleshores, a més, a partir d'això.../finalment, per acabar
2. Per oposar: però, al contrari, tanmateix, d'altra banda, en canvi...
3. Per relacionar: per tant, per consegüent, per això...

C.5) TEXT

L'ARTICLE DE BUTXACA. Cavall Fort núm.1140

La primera motxilla

Avui dia qui més qui menys té una motxilla. Segur que tots vosaltres en teniu una per a dur els llibres a l'escola. Ara bé, no fa tants anys, les motxilles només les portaven els excursionistes o la gent que transportava coses per la muntanya. L'invent de la motxilla és adient per a tenir les mans lliures, poder agafar un bastó i alhora carregar allò que sigui necessari a l'esquena.

No sabem qui va inventar la motxilla moderna tot i que les primeres les duïen els soldats que havien de portar les seves coses i tenir les mans lliures per a lluitar. Els soldats romans portaven una mena de motxilla que es deia *impeditus*.

De fet, l'*impeditus* era el conjunt de la motxilla i les armes de cada legionari.

Però quina va ser la primera motxilla? No ho sabem. Ara per ara la més antiga coneguda la duïa un home que passava pels Alps fa 5.300 anys. Aquest home, que es anomenen Ötzi, va ser descobert l'any 1991 en una glacera del Tirol italià.

Ötzi es va trobar momificat pel gel, i aquest fet ens ha permès saber moltes coses d'ell i del seu temps: com anava vestit, quines eines tenia, quines malalties patia...

Ötzi portava una motxilla. Tenia l'armadura feta amb un arc de fusta d'avellaner molt flexible i dos travessers. No sabem, perquè no s'ha conservat, si la bossa de la motxilla era de pell o d'herbes i palla trenades.

Text: Maria Àngels Petit i Mendizàbal
(Vegeu les imatges a la revista)

10.2. El forat negre

TALLER DE LECTURA: EL FORAT NEGRE
ESTRATÈGIA: RESUMIR (CS)
Escola Sant Isidre de Capçanes (adaptació)

A) PREPARACIÓ PRÈVIA (ABANS D'ENTRAR A L'AULA)

1. Seleccionar un text
<p style="text-align: center;"><u>El forat negre</u></p> <p>Font: Cavall Fort 924, Rosa Pintó</p> <p>Text de ficció</p> <p>Justificació:</p> <p>Per què hem triat aquest text?</p> <ol style="list-style-type: none">1- Es tracta d'un text molt adequat per poder treballar les estratègies per fer un resum: selecció, omisió, generalització i construcció.2- És un text adequat a l'edat i no és simple, pel que fa al vocabulari i expressions. Així mateix, la seva estructura també té un grau de complexitat suficient, per desenvolupar l'estratègia del resum.3- S'ha treballat a l'àrea de llengua catalana.
2. Seleccionar dos paràgrafs del text escollit
Seleccionem el primer paràgraf per fer el modelatge, fins al primer punt i a part. Amb el segon fem la participació activa i amb la resta la lectura independent.
3. Seleccionar una estratègia de comprensió lectora
<p>Hem seleccionat l'estratègia de resumir, utilitzant les quatre normes: selecció, omisió, generalització i construcció.</p> <p>També volem que els alumnes reflexionin sobre quina informació del text s'ha de tenir en compte per determinar si un fet és important o no, volem que els alumnes siguin conscients dels indicadors que ens han ajudat a localitzar o a elaborar les idees principals (fets).</p>
4. Identificar el grup de diversitat
<p>Els alumnes més autònoms faran individualment el resum, seguint les normes proposades.</p> <p>El docent atén la diversitat (alumnes amb més dificultats de comprensió), per tal d'ajudar-los en la tasca d'aprendre a fer un bon resum diferenciant entre: idea principal i idees secundàries.</p>

PLANIFICACIÓ DE L'ACTIVITAT		
Els resultats de l'aprenentatge	Evidència a partir de l'avaluació	Què farà l'alumne per resoldre la tasca?
<p>Apreneu a fer un resum i per això haureu d'aprendre a:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seleccionar les idees principals. • Ometre les idees secundàries. • Generalitzar els conceptes. <p>D'aquesta manera, aprendre a construir un text nou, escrit amb unes altres paraules.</p>	<p>Haureu d'identificar al text que llegireu els diferents tipus d'informació que subratllareu en colors diferents:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informació que considereu important (groc). • Informació que no considereu important (exemples, enumeracions, informació poc rellevant) i que haureu d'ometre (blau). <p>Escriureu el resum marcant en diferents colors les generalitzacions que heu fet (rosa) i el nou text construït per vosaltres (verd).</p> <p>Presentareu el treball fet, als companys de la classe.</p>	<p>Identificar els diferents tipus d'informació que hi ha al text.</p> <p>Diferenciar amb l'ús de colors diferents els tipus d'informació.</p> <p>Emprar la informació per construir un resum.</p> <p>Contrastar el seu treball amb els companys de grup.</p> <p>Exposar el treball realitzat.</p>

B) TALLER

ESTRATÈGIA QUE ES DESENVOLUPA: Fer un resum				
1. MINI LLIÇÓ (15 minuts)				
	CONNEXIÓ	MODELATGE	PARTICIPACIÓ ACTIVA	ENLLAÇ
1. MINI LLIÇÓ	El conte que llegirem avui es diu "El forat negre".	Per resumir un text és important haver-lo llegit sencer. Ara començarem fent-ne una lectura silenciosa de tot el text.	Ja heu vist com ho he fet jo, doncs ara ho farem junts.	Ara que ja sabeu com ho hem de fer, ho aplicareu a la resta del text.
	Què ens suggereix aquest títol?	Si hi ha alguna paraula que no s'entén, l'encerclm i mirem si la podem entendre pel context o per la seva arrel; si no és així, la busquem al diccionari, o ho preguntem al company o al mestre.	Llegim un altre paràgraf i ho fem plegats.	Continueu la lectura individualment i després escriviu tot el que tingueu subratllat en groc (fets principals), les generalitzacions que haureu fet (rosa) i a partir d'aquí redacteu un text nou (verd).
	Què pot ser un forat negre?	Ara que ja hem fet una primera lectura silenciosa, llegim fins al primer punt i seguit, i subratllem en groc la informació que considerem que és la més important. Subratllem en blau el que no és important, normalment són exemples, enumeracions i informació poc rellevant i ho ometem. El rosa el farem servir quan generalitzarem i el verd, més endavant, quan construïm un text nou.	<i>Però darrerament la cosa ja passava de mida...</i>	
	N'heu sentit a parlar mai d'algun?		Aquí també hi trobem molts detalls, quins?	
	Què és per a vosaltres un forat negre?	Ja l'heu llegit?	(...)	
	(...)	Comencem!	Per tant, els podem subratllar de blau.	
	Avui aprendreu a fer un resum, seguint quatre estratègies molt importants:	<i>Ja feia temps que la Rosa sospitava que alguna cosa estranya hi passava, a casa seva...</i>	I què subratllem en groc?	Després del treball individual podeu comentar i contrastar en petit grup els vostres treballs.
	-Selecció de les idees	Fixeu-vos en el que faig jo en el primer paràgraf. M'aturo cada vegada que trobo un fet important, i el subratllo de color groc. Per exemple, m'aturo quan llegeixo que <i>la Rosa ja feia temps que notava que hi havia coses que desapareixien, que primer no</i>	Podem fer alguna generalització?	
			(...)	
			D'acord, així podem dir: Darrerament la cosa ja	Finalment, ho posarem en comú al gran grup classe.

<p>principals. -Omissió de les idees secundàries. -Generalització de conceptes. -Construcció d'un text nou amb altres paraules.</p> <p>Aquestes estratègies les podreu aplicar a d'altres textos i us seran molt útils per poder fer resums quan estudeu.</p> <p>Quan hem de fer un resum d'un conte, hem de començar per identificar els fets principals o més importants, és a dir, les coses que passen. Amb aquesta lectura aprendreu a identificar els fets més importants i també a fixar-vos en quins indicadors ens han ajudat a localitzar-los.</p>	<p><i>li donava importància i es pensava que perdia la memòria. Això ho subratllo en groc. Les coses poc importants i que es repeteixen les subratllo en blau.</i></p> <p>Faig una generalització quan es refereix a:</p> <p><i>... que si s'han de planxar les camises, fer la bossa perquè en Guillem va de colònies, recordar que la Marina s'emporti els deures, anar al mercat a comprar fruita i verdura i els ous; el diumenge és l'aniversari de l'avj; he de preparar les classes de matemàtiques per la setmana vinent...</i></p> <p>Aquí em diu molts detalls que els puc ometre; no són necessaris per fer el resum. Puc dir que tenia molta feina, massa coses al cap. Així estic generalitzant. En aquest cas, faré servir el color rosa.</p> <p>Aquest primer paràgraf quedaria construït de la següent manera:</p> <p>Feia temps que la Rosa notava que hi havia coses que desapareixien, al principi no li donava importància i es pensava que perdia la memòria, perquè tenia massa coses al cap.</p>	<p>passava de mida o s'havia agreujat, ja que havia tingut pèrdues importants i, per molt que les havia buscat, no les trobava.</p> <p>Subratllem en verd el que hem escrit amb les nostres paraules.</p> <p>Us ha quedat clar el procediment?</p> <p><i>(Gira't i parla)</i></p> <p>Compartiu-ho amb el/la vostre/a company/a de la taula. Expliqueu-vos l'un a l'altre què és el que hem estat fent, perquè quedi ben clar, ja que ho haureu de continuar fent vosaltres.</p>	
<p>2. LECTURA / CERCA GUIADA (20'/30')</p>			

Lectura del text: El forat negre

Durant la lectura independent, els alumnes llegeixen el text, i el docent atén la diversitat. Els alumnes apliquen l'estratègia que han après durant el modelatge a la resta del text, utilitzant els quatre colors indicats anteriorment i, finalment, escriuen el resum.

Durant aquesta fase es fa una interrupció, per tal d'introduir l'estratègia d'interacció oral, donant aclariments del procediment. Aquesta **estratègia oral** té l'objectiu de recordar als alumnes que després hauran de parlar del text tenint en compte els fets més importants que han recollit. En aquesta falca oral es pot recordar que mentre facin la conversa hauran d'aplicar una estratègia d'interacció: *Haureu de respectar les idees dels altres*. Per aplicar aquesta estratègia els podem donar una recomanació: *Si no esteu d'acord amb algun dels fets que ha seleccionat algun/a company/a, ho heu de dir educadament i heu de justificar la vostra opinió. També podeu demanar-li que ens expliqui per què veu com a important el fet que ha triat*.

Els alumnes comparteixen la tasca en petit grup i comenten similituds i diferències.

3. COMPARTIR O REFLEXIONAR (5')

Per acabar, tots junts comentarem com hem dut a terme aquesta tasca, quins passos hem seguit per fer el resum i quines dificultats hem trobat mentre l'elaboràvem. A continuació es posa en comú al grup classe.

Compartim la tasca que hem fet i la reflexió sobre l'estratègia que hem utilitzat.

C) MATERIALS DIVERSOS

C.1) TEXT

EL FORAT NEGRE

Ja feia temps que la Rosa sospitava que alguna cosa estranya hi passava, a casa seva, perquè tot sovint notava que hi havia coses que desapareixien. Al principi eren coses sense importància: alguna revista, algun jersei vell, el banyador de l'any passat... I pensava que s'anava tornant desmemoriada perquè s'anava fent gran i tenia moltes coses al cap: que si s'han de planxar les camises, fer la bossa perquè en Guillem va de colònies, recordar que la Marina s'emporti els deures, anar al mercat a comprar fruita i verdura i els ous; el diumenge és l'aniversari de l'avi; he de preparar les classes de matemàtiques per a la setmana vinent; a la veïna se li ha escapat el gat i té una depre...

Però darrerament la cosa ja passava de mida. Ara ja li desapareixien coses importants: els articles de diari expressament retallats i guardats, els contractes de treball i els paper de l'atur, la targeta amb floretes i la poesia que la Roser li va enviar pel seu aniversari i, sobretot, i això la treia de polleguera, la cartolina amb adhesius fluorescents on apuntava la data de caiguda de les dents de la Marina. Aquesta darrera pèrdua la va amoïnar tant que ho va regirar tot per trobar-la: l'estudi, l'habitació de jugar, la llibreria de contes, l'armari de les sabates i el de les tovalloles, la farmaciola... Tot, absolutament tot. I quin resultat va obtenir? Cap.

Aleshores va ser quan ho va veure clar: s'havia instal·lat a casa un forat negre. De segur que a casa tenia un forat negre per on queien totes aquelles coses que no trobava. I va decidir buscar-lo amb cura però amb pressa. Va mirar i remirar pet tot arreu. Allò era més difícil que buscar rovellons en un bosc. Però quan ja feia un parell o tres dies que buscava, es va fixar que un dels foradets de l'endoll de l'estudi es bellugava una mica, com si li fessin pessigolles. I de seguida ho va tenir clar: aquell era el seu foradet negre.

S'hi va acostar a poc a poc, hi va allargar el dit i, quan era a punt de tocar-lo, va notar una força que la tibava: el foradet era com una aspiradora en miniatura! S'hi va acostar amb molt de compte, però una gran força la va xuclar cap a dins del foradet i va començar a baixar a tota velocitat per un gran tobogan que semblava no tenir final. Quan per fi es va aturar, es va trobar al capdamunt d'unes escales per on pujava un fil de llum i un refilet de sorolls. Semblaven rialles, però també plors i crits. Crits! De seguida els va reconèixer: eren els crits que havia fet ella mateixa el dia que a la Marina se li havia trencat la corda de la guitarra. I cada vegada ho percebia tot més clarament. Ara sentia aquella melodia del CD de *new age* que havia perdut feia mesos i els plors que va fer en Guillem el dia que se li van cremar els

moniats que es coïen al forn mentre ell encistellava pilotes a la porta del rebedor. Gairebé li semblava sentir-ne l'olor i tot, dels moniats cremats.

Cada vegada li arribava més claror i podia veure i trobar més coses. Tot d'una, un pintallavis va volar davant el seu nas, talment com si la llei de la gravetat hagués deixat de tenir vigència. Era el pintallavis lila que feia un segle havia perdut. Sempre havia cregut que se l'havia quedat la seva germana per al teatre. Quan va ser a baix de tot, una llum resplendent va omplir tota l'estança. Era com un gran magatzem de coses perdudes, i totes eren seves!

Allà hi havia de tot: les pors dels nens i les d'ella mateixa, els malsons que ningú no volia recordar, els temps perdut amb ruqueries, les hores de son que no havia pogut dormir, les rialles, les llàgrimes, el dolor per la pèrdua d'algú que estimava, les hores de mal humor, el vocabulari d'anglès que no podia retenir, les paraules boniques que un dia en Joan li va recitar i que ja no podia recordar, i sobretot l'olor, aquella oloreta meravellosa i dolça que fan els nadons i que feia temps que s'havia esborrat de la seva memòria.

Va quedar uns moments embadalida, però ràpidament va reaccionar, no fos cas que al fredoluc d'en Joan se li acudís d'endollar l'estufa i ella no pogués sortir d'allà dins. Va agafar les quatre coses que li van semblar més imprescindibles: els papers, és clar – en la societat en què vivim, sense papers no es pot anar enlloc-, la targeta de les flors i la de les dents, el pintallavis lila, que ara torna a estar de moda, el recanvi de les claus del garatge i uns quants pots d'olors i... alguna altra coseta.

Llavors va pujar corrents l'escala i al capdamunt va fer un salt amb una embranzida tan forta que va sortir volant, talment com Superman, fins a l'habitació de l'estudi. Allà va respirar a fons, es va espolsar els pantalons i va fer com si res. Aquest és, per sempre, el seu secret. Ara ella sap on són les seves coses perdudes, les que vol trobar i les que vol que restin perdudes per sempre, al seu foradet negre.

Rosa Pintó
Cavall Fort 924

C.2) EVIDÈNCIES DE L'ALUMNAT

EL FORAT NEGRE

Ja feia temps que la Rosa sospitava que alguna cosa estranya hi passava a casa seva, perquè tot sovint notava que hi havia coses que desapareixien. Al principi eren coses sense importància: alguna revista, algun jersei vell, el banyador de l'any passat... I pensava que s'anava tornant desmemoriada perquè s'anava fent gran i tenia moltes coses al cap: que si s'havien de planxar les camises, fer la bossa perquè en Guillem va de colònies, recordar que la Marina s'emporti els deures, anar al mercat a comprar fruita i verdura i els ous; el diumenge és l'aniversari de l'avi; he de preparar les classes de matemàtiques per a la setmana vinent; a la veïna se li ha escapat el gat i té una depre...

Però darrerament la cosa ja passava de mida. Ara ja li desapareixien coses importants: els articles de diari expressament retallats i guardats, els contractes de treball i els paper de l'atur, la targeta amb floretes i la poesia que la Roser li va enviar pel seu aniversari i, sobretot, i això la treia de polleguera, la cartolina amb adhesius fluorescents on apuntava la data de caiguda de les dents de la Marina. Aquesta darrera pèrdua la va amoïnar tant que ho va regirar tot per trobar-la: l'estudi, l'habitació de jugar, la llibreria de contes, l'armari de les sabates i el de les tovalloles, la farmaciola... Tot absolutament tot. I quin resultat va obtenir? Cap.

Aleshores va ser quan ho va veure clar: s'havia instal·lat a casa un forat negre. De segur que a casa tenia un forat negre per on quien totes aquelles coses que no trobava. I va decidir buscar-lo amb cura però amb pressa. Va mirar i remirar per tot arreu. Allò era més difícil que buscar rovellons en un bosc. Però quan ja feia un parell o tres dies que buscava, es va fixar que un dels foradets de l'endoll de l'estudi es bellugava una mica, com si li fessin pessigolles. I de seguida ho va tenir clar: aquell era el seu foradet negre.

S'hi va acostar a poc a poc, hi va allargar el dit i, quan era a punt de tocar-lo, va notar una força que la tibava: el foradet era com una aspiradora en miniatura! S'hi va acostar amb molt de compte, però una gran força la va xuclar cap a dins del foradet i va començar a baixar a tota velocitat per un gran tobogan que semblava no tenir final. Quan per fi es va aturar, es va trobar al capdamunt d'unes escales per on pujava un fil de llum i un refilet de sorolls. Semblaven rialles, però també plors i crits. Crits! De seguida els va reconèixer: eren els crits que havia fet ella mateixa el dia que a la Marina se li havia trencat la corda de la guitarra. I cada vegada ho percebia tot més clarament. Ara sentia aquella melodia del CD de new age que havia perdut feia mesos i els plors que va fer en Guillem el dia que se li van cremar els

Selecció
Omissió
Gènere de la selecció
Construcció

Forat negre - Resum

Feia temps que la Rosa notava que hi havia coses que desapareixien, al principi sense importància. I pensava que s'anava tornant desmemoriada per l'edat i perquè tenia massa coses al cap.

Després coses més importants, fins que va haver de regirar tot per trobar la cartolina on apuntava la data de la caiguda de les dents de la Marina sense èxit.

Aleshores ho va veure clar: s'havia instal·lat un forat negre. Un forat negre on quien aquelles coses que no trobava. Un dels foradets de l'endoll es bellugava: era el seu foradet negre.

El foradet era com una aspiradora. Una força la va xuclar cap a dins i va baixar per un tobogan. Abaix es sentien uns sorolls rialles però també crits i plors. Ella va reconèixer

VOCABULARI

Com hem treballat el significat:

- Pel context
- Buscant la paraula primitiva
- Preguntant a un company o mestre
- Buscar al diccionari.

Pelluent → Val dir que brilla. (La he treballat per un company.)

Acacia → Val dir que es un arbre. (Pel context.)

Jugujuejue → Ja ho sabia, val dir jugar. (Paraula primitiva)

Indret → Ja ho sabia, val dir passar per un lloc. (Pel context.)

Esgarips → Val dir cridar nervios. (Pel context.)

Pau → On té el seu poder. (Pel context.)

Cendra → Com la llengua es crema. (Preguntant)

Famelic → Perquè té fam. (Paraula primitiva)

Bomballs → Val dir bombelles. (Pel context)

Baf → Es vapor. (Pel context)

Recluid → Fer-se petit. (Pel context)

Arabassat → Agafar. (Pel context)

Palset → Val dir pals. (Pel context)

Treball de vocabulari inclòs
en l'estratègia de resumir.
D'acord amb el referent
d'aula.

10.3. Sabons i detergents

TALLER DE LECTURA: SABONS I DETERGENTS ESTRATÈGIA: RESUMIR

A) PREPARACIÓ PRÈVIA (ABANS D'ENTRAR A L'AULA)

1. Seleccionar un text

Sabons i detergents

Text de *Ciències de la Naturalesa, 1r cicle d'ESO, 1r d'ESO*. Editorial Barcanova, 2002.

Citat a: Márquez, Prat (eds.), *Competències científica i lectora a secundària. L'ús de textos a les classes de ciències*. Dossiers Rosa Sensat, 2010.

Text de no ficció: adaptació del llibre de primer d'ESO.

Justificació:

Per què hem triat aquest text? Pel contingut (correspon al currículum de primer), perquè és un exemple de lectura que es troba en un llibre de text, pel registre (adequat a l'edat de l'alumnat), perquè està plantejat de manera significativa entorn d'una pregunta i, especialment, perquè forma part d'una selecció de textos feta per professorat de ciències naturals: saber que un equip de docents de l'àrea l'han considerat adient en garanteix la idoneïtat; d'altra banda, proposant aquest text fem conèixer al professor que apliqui el taller un recull d'activitats de lectura dins la classe de ciències.

La diferència entre un taller i una lectura contextualitzada dins d'una classe d'una àrea no lingüística. En el taller prioritzem el treball intensiu d'una estratègia lectora concreta, mentre que dins la classe ordinària llegim per aprendre la matèria. Aquest text permet un treball intensiu en un taller d'una hora i es pot reprendre en qualsevol sessió d'aula.

Adaptació del text. El text està pensat per al nivell de primer d'ESO i, per tant, no necessita adaptació. La bastida de suport que es proposa en facilita la lectura als alumnes amb més dificultats.

2. Seleccionar dos paràgrafs del text escollit

Modelarem l'estratègia en els quatre primers paràgrafs de la primera pàgina, que relacionen l'estructura molecular dels netejadors amb la seva aplicació.

Farem la participació activa en el paràgraf següent, també dins de la primera pàgina, que

explica com actuen les molècules netejadores.

La lectura independent es farà en la segona pàgina, on es poden identificar tres idees rellevants: la fabricació tradicional de sabó, la preferència actual pels detergents sintètics i els problemes mediambientals dels detergents no biodegradables.

3. Seleccionar una estratègia de comprensió lectora i una estratègia d'expressió oral.

Dins l'**estratègia de resumir**, en aquest exemple ens centrem a **identificar les idees principals** de cada fragment i ser conscients dels **indicadors que ens han ajudat a localitzar-les**:

- Frase principal (si n'hi ha).
- Paraules clau.
- Marcadors i indicadors textuais.
- Indicadors gràfics: imatges, esquemes, subratllats, negreta...

L'**estratègia oral** que presenta el docent fent una falca durant la lectura independent té l'objectiu de recordar la diferència entre el tema i la idea principal:

- Un cop haguem localitzat les idees principals de cada fragment, tindrem clar quin és el tema de la lectura. Per tant, quan parlem del text en petit grup, heu de començar per dir quin és el tema. Ho podem explicar amb una sola frase, que començaria així: "el text tracta de..."

4. Identificar el grup de diversitat

Seleccionar les idees principals té un nivell considerable de dificultat. És convenient que el docent faci pràctica guiada amb el grup de diversitat mentre la resta del grup fa lectura independent.

Als alumnes que poden superar els objectius plantejats se'ls pot augmentar el repte demanant-los que facin la mateixa activitat però sense fer anotacions al marge del text i a continuació se'ls pot suggerir que completin l'activitat elaborant la seva pròpia síntesi a partir de les idees seleccionades.

ESTRATÈGIA QUE ES DESENVOLUPA: Localitzar les idees principals en un text a partir dels indicadors textuais.

TEXT: *Sabons i detergents.*

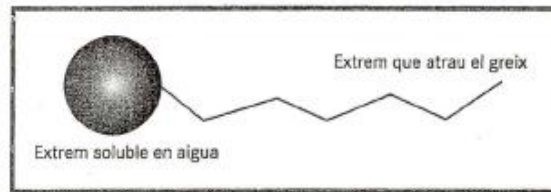
1. MINI LLIÇÓ

CONNEXIÓ	MODELATGE	PARTICIPACIÓ ACTIVA	ENLLAÇ
<p>Lligam amb l'alumnat</p> <p><i>“Us mostro de què es tracta i per què és important”</i></p>	<p>El docent és l'expert i modela l'estratègia</p> <p><i>“Ho penso en veu alta i ho faig davant vostre”</i></p>	<p>Els alumnes practiquen l'estratègia i la comparteixen</p> <p><i>“Ara, fem-ho junts!”</i></p>	<p>Reflexió final i encàrrec per a la lectura independent</p> <p><i>“Podeu fer-ho sols?”</i></p>
<p>Recordeu que hem parlat de l'estructura molecular de la matèria? Per entendre el text que llegirem avui és important que ho tingueu ben present...</p> <p>Moltes vegades comentem que el que estudiem a classe no sembla tenir res a veure amb la nostra vida diària. En canvi, l'estructura molecular està present fins i tot en els anuncis de la tele! Us heu fixat en els anuncis de detergents? Diuen la</p>	<p>Com que per resumir un text és important haver-lo llegit sencer, ara començarem fent una lectura silenciosa de tot el text...</p> <p>(....) Ja l'heu llegit? Comencem. D'entrada, tothom s'ha adonat de quin és el tema del text? Em fixo en el títol: “Sabons i detergents”. És clar que parlarà d'aquestes substàncies que serveixen per treure la brutícia.</p> <p>Ara llegirem el text detingudament, per saber què diu dels sabons i detergents. Fixeu-vos bé en el que faig jo en els primers paràgrafs del text. M'aniré aturant.</p> <p>SABONS I DETERGENTS</p> <p><i>Una utilitat molt important de l'aigua és la de netejar. Però, com és que podem fer servir l'aigua per netejar, si la major part de les substàncies que embruten són greixoses?</i></p> <p><i>Doncs això és possible perquè hi ha unes substàncies que fan que l'aigua i el greix es mesclin: els sabons i els detergents.</i></p>	<p>Us ha quedat clar el procediment? Ara parlem-ho un moment amb el company de taula.</p> <p>(...)</p> <p>El paràgraf que ve a continuació el farem plegats.</p> <p>Quina és la idea principal? (...) Molt bé, ens diu com actuen els sabons i detergents.</p>	<p>Ja heu vist que, encara que aquest text conté molta informació interessant, no tot ens falta per al resum. Heu de localitzar la informació més rellevant i dir-la amb les vostres paraules. Recordeu que marcar les paraules i altres elements del text que ens indiquen on és la informació principal ens ajuda.</p>

<p>veritat o menteixen? De quina manera justifiquen que el detergent treu la brutícia?¹⁷</p> <p>Quan hem de fer un resum d'un text, hem de començar per seleccionar les idees principals del text. Amb aquesta lectura aprendrem a seleccionar les idees més importants i també a fixar-nos en quins indicadors ens han ajudat a localitzar-les.</p> <p>Les persones que llegeixen molt bé localitzen les idees principals d'un text fàcilment un cop l'han llegit sencer. Mentre no ho automatitzem, va bé anar-ho fent per fragments o per paràgrafs.</p>	<p>Veig que el primer paràgraf planteja una pregunta: com és que podem fer servir l'aigua per netejar, si la major part de les substàncies que embruten són greixoses? Penso que, si tinc en compte aquesta pregunta, em serà més fàcil trobar les idees principals dels paràgrafs propers.</p> <p>La informació més important que jo veig en aquest fragment és que els sabons i detergents són substàncies que fan que l'aigua i el greix es mesclin. Ho apunto al marge com a idea principal. Què m'ho ha indicat?</p> <ul style="list-style-type: none"> - El títol (sabons i detergents) i la pregunta inicial m'han fet adonar del tema que es tractarà al llarg dels paràgrafs del text. - i el començament de la frase on he trobat la idea: Doncs això és possible perquè ... m'avisa que ara ve una primera resposta. Ho subratllo. <p>Continuem. Aquest fragment em serà molt fàcil de resumir, perquè el dibuix deu dir el mateix .o molt similar, que el que diu el text. Ho llegeixo.</p>	<p>Com ho podem dir? Les taques es desprenen del teixit perquè un extrem de la partícula de sabó entra dins la taca de brutícia i l'altre queda en contacte amb l'aigua.</p>	<p>Ara, individualment, fareu el mateix amb els tres fragments de la segona pàgina.</p>
--	--	--	---

¹⁷ Es podria passar un vídeo d'un anunci de detergent...

Aquests productes de neteja són formats per molècules llargues amb dos extrems ben diferents: l'un s'uneix a les molècules d'aigua i l'altre s'uneix al greix, com indica l'esquema següent:

Gràcies al fet que les partícules que formen els netejadors són d'aquesta manera, els sabons i els detergents actuen de pont entre les molècules d'aigua i les de greix i fan que la taca de brutícia se separi dels teixits, de la pell o de l'objecte que es volen rentar i quedi suspesa en l'aigua.

gràcies a la seva estructura molecular.

Com ho he localitzat?

Sobretot pel **dibuix** i perquè després de llegir el fragment **he pensat què era més important** per saber com actua el detergent. Però també m'ha ajudat fixar-me en el **vocabulari**: "productes de neteja", "netejadors", "els sabons i els detergents". Allà on apareixen aquests termes, que són **sinònims**, hi ha informació que pot ser important. Tot això ho encercolo damunt del text.

També he vist que les **frases** estan **estructurades** de manera que em porten a la idea principal, que està **al final del paràgraf**.

Veig que parla de l'estructura molecular dels sabons i detergents. Al final diu que gràcies a tenir aquesta estructura poden fer de pont entre la brutícia i l'aigua.

Ho escriuré al marge amb les meves paraules: **Les molècules dels netejadors separen la taca de brutícia del teixit perquè actuen de pont entre l'aigua i el greix**

2. LECTURA INDEPENDENT (20'/30')

L'alumnat aplica les estratègies que ha après durant el modelatge a la lectura de la resta del text. D'acord amb les instruccions rebudes, els alumnes llegeixen el text individualment mentre el docent atén la diversitat.

A la meitat d'aquesta fase es fa una interrupció per tal d'introduir l'estratègia oral:

- Un cop haguem localitzat les idees principals de cada fragment, escriurem per grups quins indicadors ens han ajudat a localitzar les idees principals. Després, quan ho posem en comú, una persona de cada grup ho llegirà, perquè entre tots elaborarem un referent d'aula amb aquests indicadors. Recordeu que, si el que voleu dir ja ho ha dit un altre grup, no cal que ho repetiu.”

3. PARLEM DEL TEXT (COMPARTIR I REFLEXIONAR) (5')

És el moment de fer les aportacions orals.

Aquest moment del taller serveix per compartir la tasca individual a dos nivells:

- a) **Compartim la tasca que hem fet.** Per parelles o grups de 4, els alumnes comparteixen el recull d'idees principals, els indicadors i finalment el tema de la lectura.
- b) **Compartim la reflexió sobre el procediment lector que hem seguit.** En gran grup es comparteix la dificultat que ha plantejat la tasca, les passes que han fet per resoldre-la i els indicadors que han identificat. D'aquesta reflexió, en sortiran elements per al referent d'aula.

El referent d'aula hauria de contenir els indicadors següents:

- Vocabulari: paraules clau i sinònims.
- Marcadors i connectors textuais.
- Marcadors gràfics: títol i imatges.
- Estructura del paràgraf.
- Tenir clar el tema per pensar què és important.

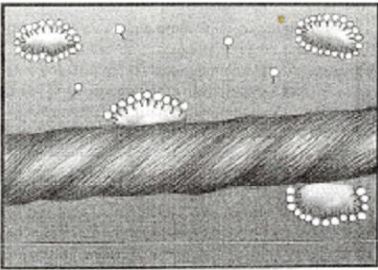
ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

El docent pot formar un petit grup i ser-hi present durant la lectura independent, per tal de conduir la selecció d'idees rellevants. També se'ls pot donar el text fragmentat per tal de facilitar la localització de les idees principals (bastida de suport).

Els alumnes d'altres capacitats treballen sense fer anotacions al marge del text. A continuació se'ls pot suggerir que completin l'activitat elaborant la seva pròpia síntesi a partir de les idees seleccionades.

B) TEXT

BASTIDA DE SUPORT PER LOCALITZAR LA IDEA PRINCIPAL A PARTIR DELS INDICADORS DEL TEXT:

<p>SABONS I DETERGENTS</p> <p>Una utilitat molt important de l'aigua és la de netejar. Però, com és que podem fer servir l'aigua per netejar, si la major part de les substàncies que embruten són greixoses?</p> <p>Doncs això és possible perquè hi ha unes substàncies que fan que l'aigua i el greix es mesclin: els sabons i els detergents.</p>	<p>IDEA PRINCIPAL: <i>Els sabons i els detergents netegen perquè permeten que l'aigua i el greix es mesclin.</i></p> <p>QUÈ ENS HO INDICA? Títol, "doncs", "perquè".</p>
<p>Aquests productes de neteja són formats per molècules llargues amb dos extrems ben diferents: l'un s'uneix a les molècules d'aigua i l'altre s'uneix al greix, com indica l'esquema següent:</p> <p>Gràcies al fet que les partícules que formen els netejadors són d'aquesta manera, els sabons i els detergents actuen de pont entre les molècules d'aigua i les de greix, i fan que la taca de brutícia se separi dels teixits, de la pell o de l'objecte que es volen rentar i quedi suspesa en l'aigua.</p>	<p>IDEA PRINCIPAL: <i>Les molècules dels netejadors separen la taca de brutícia del teixit perquè actuen de pont entre l'aigua i el greix gràcies a la seva estructura molecular.</i></p> <p>QUÈ ENS HO INDICA? Esquema, estructura de les frases ("aquests productes de neteja són formats..."; "fan que...") paraules clau (els sabons i detergents...). Pensar què és important.</p>
<p>La figura de sota representa un fil de cotó amb taques de greix. Els extrems de les partícules de sabó que atreuen els greixos penetren dins la taca de brutícia, mentre que els altres extrems, que són solubles en aigua, queden en contacte amb l'aigua que està fora de la taca. És així com les partícules de sabó envolten les taques i fan que es desprenguin dels teixits i quedin suspeses en l'aigua.</p> 	<p>IDEA PRINCIPAL: <i>Un extrem de la partícula de sabó entra dins la taca de brutícia i l'altre queda en contacte amb l'aigua. Així desprenen les taques del teixit.</i></p> <p>QUÈ ENS HO INDICA? Esquema, estructura de la frase ("la figura de sota representa..."; "és així com..."), paraules clau (partícules, solubles, greixos...). Pensar què és important.</p>
<p>Els sabons, que fa més de 2000 anys que els éssers humans sabem fabricar, són productes que s'obtenen fent reaccionar un greix animal o vegetal amb un àlcali. (S'anomenen àlcalis o bases les</p>	<p>IDEA PRINCIPAL:</p>

<p>substàncies que tenen un gust amarg, canvien el color de les substàncies anomenades indicadors i reaccionen amb els àcids per donar les sals). Fins fa relativament poc temps, als pobles i masies es podia veure que la gent guardava els greixos i els olis sobrants per fer sabó. El procediment que se seguia era, resumidament, el següent:</p> <p>Es posen els greixos en un recipient resistent al foc, es barregen amb una solució formada amb sosa i aigua, i després s'escalfa la mescla sense deixar, però, que bulli. Cal remenar sovint. De tant en tant, se'n treu una mica i es posa en un gotet amb aigua tèbia: si es dissol totalment i no s'observen gotes d'oli, el procés ja s'ha completat. Es deixa reposar la barreja, i es formen dues capes. La de sobre és el sabó. Si es volen fer pastilles, es filtra la pasta i es premsa per tal d'eliminar la major quantitat d'aigua possible. Aquest sabó és molt irritant i no convé utilitzar-lo per a la higiene personal.</p>	<p>QUÈ ENS HO INDICA?</p>
<p>Els detergents que s'utilitzen majoritàriament en l'actualitat van ser inventats cap a la dècada de 1950. La majoria són productes derivats del petroli, raó per la qual van ser anomenats detergents sintètics. Els detergents són molt més econòmics que els sabons i fan molta més escuma, fins i tot amb aigües dures, i per aquesta raó s'han utilitzat moltíssim des de la seva aparició.</p> <p>Hi ha la creença que si un sabó o un detergent fa més escuma que un altre és que neteja millor. Això no és cert, però els fabricants hi afegeixen agents productors d'escuma per afavorir-ne la venda.</p>	<p>IDEA PRINCIPAL:</p> <p>QUÈ ENS HO INDICA?</p>
<p>Els primers detergents no eren biodegradables, és a dir, els microbis que intervenen en l'autodepuració de l'aigua no podien eliminar-los. Això va comportar un problema mediambiental greu: els rius i els llacs van patir la presència de grans quantitats d'escumes. Actualment, la llei exigeix que tots els detergents siguin biodegradables.</p>	<p>IDEA PRINCIPAL:</p> <p>QUÈ ENS HO INDICA?</p>

11. Bibliografia

BLAY, A. *Lectura ràpida*. Editorial Iberia, 1998.

CASSANY, D. *Construir la escritura*. Barcelona: Paidós, 1999.

COOPER, D. *Cómo mejorar la comprensión lectora*. Madrid: Aprendizaje Visor, 1998.

CALERO, A. *Cómo mejorar la comprensión lectora: estrategias para lograr lectores competentes*. Wolters Kluwer España, 2011.

CALERO, A. *Comprensión lectora.org*. [en línia]. <http://comprension-lectora.org> [Consulta: 02/09/2016].

¡Colorín colorado! [en línia] <<http://www.colorincolorado.org>> [Consulta: 02/09/2016]

GENERALITAT DE CATALUNYA, DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *La lectura en un centre educatiu* [en línia]. Edició: Servei de Comunicació i Publicacions, 2013.

<http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/monografies/lectura/la_lectura_en_un_centre_educatiu.pdf> [Consulta: 02/09/2016]

HERNÁNDEZ, A i QUINTERO, A. *Comprensión y composición escrita. Estrategias de aprendizaje*. Madrid: Editorial Síntesis, 2001.

QUERALT, E. *Llegir, més enllà de les lletres*. Lleida: Pagès editors, 2012.

Reading Rockets [en línia]<<http://www.readingrockets.org>> [Consulta: 02/09/2016]

SALAVERT, R. *Això és per al professorat de llengua i literatura catalanes: vols dir?* [en línia]. Conferència pronunciada en el marc dels Tallers de Llengua i Literatura Catalanes, 2012.

<<http://blocs.xtec.cat/tallersllc/files/2012/02/salavertxvtallers.pdf>> [Consulta: 02/09/2016]

SOLÉ, I. *Estrategias de lectura*. Barcelona: Graó, 1992.

ZAYAS, F. *La comprensión lectora según PISA*. Barcelona: Graó, 2012.